

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH

Katowice, dnia 16 listopada 2012 r.

RKT-61-20/12/MI

DECYZJA Nr RKT – 36/2012

I. Stosownie do art. 28 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) w związku z art. 33 ust. 6 tej ustawy, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko Tauron Ciepło SA z siedzibą w Katowicach, w toku którego zostało uprawdopodobnione, że ww. przedsiębiorca stosuje praktyki, o jakich mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegające na:

- 1) naruszeniu art. 6 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1059) w drodze stosowania w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* stanowiących załącznik do *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowienia przewidującego, że *Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła w przypadkach naruszenia przez kupującego postanowień umowy, a w szczególności, gdy:*
 - 1) *Samowolnie dokonał zmian w instalacji odbiorczej powodujących zwiększony pobór ciepła lub pogorszenie warunków dostarczania ciepła innym odbiorcom;*
 - 2) *(...)*
 - 3) *Uniemożliwia wstęp przedstawicielom Sprzedawcy w celu dokonania odczytów układu pomiarowo – rozliczeniowego, przeprowadzania kontroli lub wykonania niezbędnych prac i regulacji;*
- 2) naruszeniu art. 6 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1059) w drodze stosowania w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* stanowiących załącznik do *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowienia przewidującego, że *Sprzedawca ma prawo wstrzymać niezwłocznie dostawę ciepła w przypadku, gdy kupujący zwleka z zapłatą należności wynikających z umowy;*
- 3) naruszeniu art. 6 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1059) w drodze stosowania w treści *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Olkusz i Bukowno postanowienia przewidującego, że *Wstrzymanie dostarczania ciepła może także nastąpić (...) w przypadku, gdy Odbiorca:*
 - 1) *samowolnie dokonał zmian w instalacji odbiorczej, powodujących zwiększony pobór ciepła lub pogorszenie warunków dostarczania ciepła do innych odbiorców;*
 - 2) *uniemożliwia upoważnionym pracownikom Sprzedawcy dostęp na teren nieruchomości lub do pomieszczeń Odbiorcy, gdzie znajdują się układy pomiarowo-rozliczeniowe, urządzenia regulujące dostawę ciepła i inne urządzenia cieplne, w celu*

przeprowadzenia przeglądu, naprawy lub kontroli ich działania, odczytu wskazań układu pomiarowo – rozliczeniowego oraz sprawdzenia dotrzymywania warunków umowy;

- 4) naruszeniu art. 6 ust. 3 i 3a ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1059) w drodze stosowania w treści *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Olkusz i Bukowno postanowienia przyznającego sprzedawcy prawo do wypowiedzenia umowy za 3-miesięcznym okresem wypowiedzenia;
- 5) naruszeniu § 46 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (Dz.U. Nr 194, poz. 1291) w drodze stosowania w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* stanowiących załącznik do *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowienia przewidującego, że w przypadku *nielegalnego poboru ciepła Sprzedawca obciąża nielegalnie pobierającego ciepło opłatami w wysokości wynikającej z pięciokrotności cen za zamówioną moc cieplną i ciepło oraz stawek opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe, określonych w taryfie dla grupy taryfowej, której kryteria odpowiadają nielegalnie pobierającemu ciepło oraz:*
 - 1) *wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej, ustalonej na podstawie wielkości jego obiektów, w których ciepło pobierane jest bez zawarcia umowy oraz zamówionej mocy cieplnej dla podobnych obiektów;*
 - 2) *wielkości nielegalnie pobranego ciepła, ustalonej na podstawie wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej i średniego czasu jej wykorzystania dla podobnych obiektów,* przy czym za „*nielegalny pobór ciepła*” zgodnie z *Ogólnymi warunkami sprzedaży ciepła* rozumie się:
 - *całkowite lub częściowe pominięcie układu pomiarowo – rozliczeniowego;*
 - *dokonanie w układzie pomiarowo – rozliczeniowym uszkodzeń powodujących jego nieprawidłowe działanie;*
 - *zerwanie lub uszkodzenie plomb założonych przez Sprzedawcę w układzie regulacyjnym i układzie pomiarowo – rozliczeniowym zabudowanych w pomieszczeniu, do którego nieograniczony dostęp ma wyłącznie kupujący;*
 - *dokonanie samowolnych manipulacji w urządzeniu regulującym obliczeniowe natężenie przepływu nośnika ciepła;*
- 6) naruszeniu § 46 ust. 5 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (Dz. U. Nr 194, poz. 1291) w drodze stosowania w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* stanowiących załącznik do *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowienia przewidującego, że opłaty, jakimi Spółka może obciążyć odbiorcę pobierającego ciepło niezgodnie z warunkami określonymi w umowie, obliczone na podstawie dwukrotności cen i stawek opłat określonych w taryfie dla danej grupy taryfowej, *oblicza się dla całego okresu nielegalnie pobieranego ciepła, a w przypadku braku możliwości udowodnienia tego okresu – dla okresu jednego roku;*
- 7) naruszeniu § 10 i § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez przedsiębiorstwa energetyczne (Dz. U. Nr 75, poz. 866) w drodze posługiwania się w treści *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła* stanowiących załącznik do *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowienia przewidującego, że w przypadku *niestawienia się przedstawiciela strony*

zawiadomionej o potrzebie przeprowadzenia kontroli w uzgodnionym terminie (...), kontrola będzie przeprowadzona i potwierdzona protokołem podpisanym jednostronnie, co znajdzie odzwierciedlenie w protokole;

- 8) naruszeniu art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1059) w drodze niezamieszczenia w *umowach sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice informacji o bonifikatach przysługujących w sytuacji, gdy z powodu niedotrzymania przez przedsiębiorstwo energetyczne standardów jakościowych obsługi odbiorców nastąpiło ograniczenie mocy cieplnej,

oraz zostało uprawdopodobnione, że ww. przedsiębiorca stosuje praktyki, o jakich mowa w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegające na:

- 9) stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) w drodze posługiwania się w treści wzorców *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowieniem przewidującym, że *należności (...) są płatne przez Kupującego w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury lub innego dokumentu określającego podstawę i wysokość zapłaty;*

- 10) stosowaniu postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) w drodze posługiwania się w treści wzorca *umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* postanowieniem przewidującym, że *Dostawca wykona zobowiązania wymienione w § 2 ust. ... w terminie wskazanym w § 4 ust. 1 umowy, chyba że znajdą przeszkody formalno – prawne, za które dostawca nie ponosi odpowiedzialności w postaci niemożliwości uzyskania stosownych decyzji, pozwoleń, zezwoleń, a w szczególności braku uzgodnienia udostępnienia nieruchomości przez osoby trzecie, będące właścicielami nieruchomości, na których zlokalizowane ma być przyłącze, o którym mowa w § 1, wtedy odpowiedzialność dostawcy z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy jest wyłączona;*

po złożeniu przez ww. przedsiębiorcę zobowiązania do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym naruszeniom polegającym na wprowadzeniu zmian do treści wzorców *umów sprzedaży ciepła*, *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła*, wzorców *umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* oraz zawartych z ich wykorzystaniem umów w drodze modyfikacji postanowień umownych wskazanych w pkt I.1, I.2, I.3, I.4, I.5, I.6 i I.9 sentencji decyzji, wykreślenia postanowień umownych wskazanych w pkt I.7 i I.10 sentencji decyzji oraz wprowadzenia do treści umów postanowienia dotyczącego bonifikat, o jakim mowa w pkt I.8. sentencji decyzji,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

nakłada się na Tauron Ciepło SA z siedzibą w Katowicach **obowiązek wykonania ww. zobowiązania** w drodze wprowadzenia do stosowania w obrocie konsumenckim – w terminie 2 tygodni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji – wzorców *umów sprzedaży ciepła*, *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła* oraz wzorców *umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* uwzględniających w całości postawione zarzuty oraz złożenia dotychczasowym odbiorcom usług – konsumentom, posiadającym umowy o treści zakwestionowanej w niniejszym postępowaniu, propozycję zawarcia aneksów eliminujących z treści tych umów zarzucane naruszenia – w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

II. Na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) w związku z art. 33 ust. 6 tej ustawy,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

nakłada się na Tauron Ciepło SA z siedzibą w Katowicach **obowiązek złożenia** – w terminie 4 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji – **sprawozdania o stopniu realizacji przyjętego zobowiązania**, które powinno obejmować:

- 1) zmienione wzorce *umów sprzedaży ciepła* uwzględniające w całości zarzuty będące przedmiotem niniejszej decyzji;
- 2) zmieniony wzorzec *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła* uwzględniający w całości zarzuty będące przedmiotem niniejszej decyzji;
- 3) zmieniony wzorzec *umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* uwzględniający w całości zarzuty będące przedmiotem niniejszej decyzji;
- 4) informację o liczbie umów zawartych z konsumentami z wykorzystaniem zmienionych wzorców *umów sprzedaży ciepła* (z podziałem na poszczególne wzorce);
- 5) informację o liczbie umów sprzedaży ciepła zawartych z konsumentami, do których załączniki stanowią zmienione *Ogólne warunki sprzedaży ciepła*;
- 6) informację o liczbie umów zawartych z konsumentami z wykorzystaniem zmienionych wzorców *umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej*;
- 7) przykładowe umowy zawarte z konsumentami w oparciu o ww. wzorce (po jednej umowie zawartej z wykorzystaniem każdego z wzorców), o ile umowy takie zostaną zawarte;
- 8) wzory aneksów eliminujących zarzucane naruszenia z treści zawartych z konsumentami *umów sprzedaży ciepła, umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej*, a także *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła*;
- 9) informację na temat liczby dotychczasowych odbiorców – konsumentów, którym w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji złożono propozycję zawarcia aneksów eliminujących z treści zawartych *umów sprzedaży ciepła* oraz *umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* zakwestionowane w niniejszej decyzji naruszenia oraz 10 przykładowych aneksów, o jakich mowa powyżej zawartych z konsumentami wraz z umowami, których te aneksy dotyczą, przy czym przedstawione dokumenty powinny dotyczyć wszystkich rodzajów zawieranych z konsumentami umów;
- 10) informację na temat liczby dotychczasowych odbiorców – konsumentów, którym w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji nie złożono propozycji zawarcia aneksów eliminujących z treści zawartych umów naruszeń zakwestionowanych w niniejszej decyzji, wraz z wyjaśnieniem, czym spowodowany jest taki stan rzeczy.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej „Prezesem Urzędu”) zostało przeprowadzone z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy w związku z działalnością Tauron Ciepło SA z siedzibą w Katowicach (zwanego dalej „Tauron” lub „Spółka”) nastąpiło naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego (sygn. akt sprawy RKT-400-47/11/MI). W toku przedmiotowego postępowania zbadano warunki świadczenia przez Tauron usług sprzedaży ciepła, w tym warunki zawieranych w tej sprawie umów. Ponieważ ich analiza dała podstawy do przyjęcia, że w zakresie przedstawionym w pkt I ppkt 1-10 sentencji niniejszej decyzji Spółka dopuściła się

naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Postanowieniem Nr 1 z dnia 19 czerwca 2012 r. wszczęte zostało w tej sprawie postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (dowód: karty nr 1-2 verte). Postanowieniem Nr 2 z dnia 19 czerwca 2012 r. (dowód: karty nr 6-6 verte) zaliczono w poczet dowodów w tym postępowaniu dokumenty uzyskane przez Prezesa Urzędu w toku postępowania wyjaśniającego przeprowadzonego w sprawie działalności Spółki pod sygn. akt RKT-400-47/11/MI (dowód: karty nr 8-271).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, Spółka – z własnej inicjatywy lub w odpowiedzi na pytania Prezesa Urzędu – przedstawiła następujące wyjaśnienia.

Odnosnie zarzutów wskazanych pkt I.1. do I.4. sentencji niniejszej decyzji, Spółka podniosła, iż w latach 2011-2012 miały miejsce przypadki wstrzymania dostawy ciepła do odbiorców będących konsumentami. Sytuacja taka wystąpiła [...] razy. We wszystkich przypadkach przyczyną odcięcia dostaw ciepła było nieuiszczenie należności za świadczone przez Tauron usługi (dowód: karta nr 273).

Spółka wyjaśniła również, iż w ww. okresie nie dokonała wstrzymania dostawy ciepła do konsumentów z uwagi na okoliczności wskazane w postanowieniach umownych zakwestionowanych w pkt I.1. i I.3. sentencji przedmiotowej decyzji. Odnosnie ww. zarzutów Tauron podkreślił też, że ww. zapisy mają charakter czysto prewencyjny, gdyż Spółka kieruje się wyłącznie interesem wszystkich odbiorców, którzy mają prawo do prawidłowej, niezakłóconej przez innych odbiorców dostawy ciepła (dowód: karta nr 274). Spółka wskazała również, iż w przypadku postanowienia zakwestionowanego w pkt I.3. sentencji informacja o możliwym wstrzymaniu dostaw jest dodatkowo rozszerzona o zapisy wskazujące na to, że wstrzymanie dostarczania ciepła może nastąpić po bezskutecznym upływie 14 dni od dnia doręczenia odbiorcy wezwania do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości. Fakt ten bezpośrednio wskazuje, że Tauron nie jest zainteresowany faktycznym wstrzymaniem usług, tylko usunięciem nieprawidłowości po stronie odbiorcy, które mogą w konsekwencji zagrozić życiu, środowisku lub skutkować brakiem dostaw ciepła do innych odbiorców z powodu braku reakcji sprzedawcy. Wskazać też w ocenie Spółki należy, iż sprawdzanie dotrzymywania przez odbiorcę warunków umowy jest obowiązkiem sprzedawcy nałożonym przez ustawodawcę (dowód: karta nr 275).

Zgodnie z przedstawionymi przez Tauron wyjaśnieniami dotyczącymi zarzutu określonego w pkt I.2. decyzji, w latach 2011-2012 w [...] dokonano niezwłocznego wstrzymania dostawy ciepła [...]. Ponadto Spółka poinformowała, iż w przypadku braku zapłaty za pobrane usługi jej praktyka w kwestii wstrzymywania dostaw ciepła sprowadza się do literalnego stosowania art. 6 ust. 3a ustawy Prawo energetyczne. W wyjątkowych i nadzwyczajnych sytuacjach, po wyczerpaniu procedury określonej w ww. przepisie, dla zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, notorycznym dłużnikom proponowane jest zawarcie umowy przedpłatowej, której istota sprowadza się do uprzedniego wnoszenia przez odbiorcę zapłaty za określoną ilość energii cieplnej. Po jej wyczerpaniu odbiorca wnosi kolejną opłatę za ciepło. Gospodarka energią cieplną w tym przypadku należy więc w całości do odbiorcy, a umowa jest kontynuowana do czasu wnoszenia opłat za ciepło przez odbiorcę. Umowa ta w ocenie Spółki stanowi odpowiednik przedpłatowego układu pomiarowo rozliczeniowego, gdyż nie istnieją techniczne możliwości do zainstalowania takowego układu na infrastrukturze ciepłowniczej. Tym samym umowa przedpłatowa wypełnia przesłanki z art. 6a ustawy Prawo energetyczne. Należy również zdaniem Tauron wskazać, iż po okresie 12 miesięcy terminowego regulowania przedpłat przez odbiorcę proponuje się zawarcie standardowej umowy sprzedaży ciepła. Tauron podniósł, iż postanowienie o ewentualnym niezwłocznym wstrzymaniu dostaw energii dotyczy tylko sytuacji zawarcia umowy przedpłatowej. Kwestionowany zapis jest stosowany w przypadkach jednostkowych i w drodze ostateczności (dowód: karty nr 274, 278).

Odnosnie zarzutu, o jakim mowa w pkt I.3. sentencji decyzji Spółka wyjaśniła, że w latach 2011-2012 nie skorzystała z uprawnienia do rozwiązania umów sprzedaży ciepła zawartych z konsumentami w trybie 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia bez podania przyczyn. Spółka wyjaśniła również, iż w praktyce 3-miesięczny okres wypowiedzenia nie może być uznany za obowiązujący i możliwy do zastosowania po stronie sprzedawcy, gdyż odbiorca zamawia moc ciepłą na okres 12 miesięcy i sprzedawca jest zobligowany do dostawy ciepła przez ten okres czasu. Tym samym uznać można, że okres 3 miesięcy wypowiedzenia przez Sprzedawcę umowy nigdy nie wystąpi (dowód: karty nr 275-276). Tauron wyjaśnił również w powyższym kontekście, iż w latach 2011-2012 w [...] przypadkach dokonał wypowiedzenia umów zawartych z konsumentami. Podstawą [...] wypowiedzeń był art. 6 ust. 3a ustawy Prawo energetyczne, z czego w [...] przypadkach konsekwencją wypowiedzenia umowy było zawarcie umów przedpłatowych, a w [...] przypadkach – dokonanie trwałego odcięcia dostawy energii ciepłej do odbiorcy. Ponadto w [...] przypadkach wypowiedzenie umów miało miejsce ze względu na fakt, iż odbiorcy od dłuższego czasu nie korzystali z usług Spółki z uwagi na posiadanie alternatywnego źródła ciepła. Choć w umowach odbiorcy zobowiązali się do odbioru ciepła nie byli zainteresowani jego zakupem poprzez wzgląd na powyższe okoliczności. Tym samym, aby strony nie ponosiły dodatkowych kosztów utrzymania nieużywanych przyłączy wypowiedziane zostały umowy (dowód: karta nr 275).

Jeżeli chodzi o zarzut wskazany w pkt I.5. sentencji Spółka wskazała, iż w latach 2011-2012 nie skorzystała z uprawnienia do ustalenia opłat na zakwestionowanych zasadach (tj. na podstawie pięciokrotności cen za zamówioną moc ciepłą i ciepło oraz stawek opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe) względem konsumentów, którzy dopuścili się nielegalnego poboru ciepła (dowód: karta nr 276). Odnosnie przedmiotowego zarzutu Spółka wyjaśniła również, iż postanowienie o nielegalnym poborze energii uszczegóławia, które sytuacje należy traktować jako nielegalny pobór energii. Działanie Spółki w żadnym wypadku nie miało i nie ma na celu „modyfikowania” zapisów rozporządzenia taryfowego tj. wprowadzania do umowy zapisów sprzecznych z ww. rozporządzeniem. Zdaniem Spółki, mając na uwadze treść rozporządzenia taryfowego w zakresie ustalania dodatkowych opłat wskazanych w § 46 rozporządzenia, niemożliwym byłoby nawet stosowanie zapisów umownych, zgodnie z ich literalną treścią, jako że rozporządzenie to nie pozwala na stosowanie odmiennych zapisów umownych modyfikujących sytuację braku umowy oraz ingerencję we wskazania układu pomiarowo-rozliczeniowego. Spółka wskazała, iż pomimo literalnej treści umowy, która mogłaby wskazywać na zrównanie sytuacji braku umowy oraz ingerencji we wskazania układu pomiarowo – rozliczeniowego, w praktyce stosuje się wprost przepisy § 46 rozporządzenia taryfowego (dowód: karta nr 278).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Tauron wyjaśnił także, iż w latach 2011-2012 nie skorzystał z postanowienia wskazanego w pkt I.6. sentencji, uprawniającego do tego, aby opłaty za pobór ciepła niezgodny z umową, obliczone na podstawie dwukrotności cen i stawek opłat określonych w taryfie, Spółka ustalała dla okresu 1 roku z uwagi na brak możliwości udowodnienia okresu poboru ciepła niezgodnego z umową (dowód: karta nr 276). Ponadto w ocenie Tauron zakwestionowane postanowienie nie stoi w sprzeczności z treścią § 46 ust. 5 rozporządzenia taryfowego. W rozporządzeniu nie wprowadzono zakazu uszczegółowienia ustalenia okresu nielegalnego poboru energii, w przypadku, gdy nie da się ustalić okresu jego trwania. Jednocześnie Spółka podniosła, iż zapis ten dotyczy umyślnego działania odbiorcy, który działa na swoje ryzyko i odpowiedzialność (karta nr 278).

Jeżeli chodzi o pkt I.7. sentencji niniejszej decyzji Spółka podniosła, iż w latach 2011-2012 nie skorzystała z zapisu przewidującego możliwość przeprowadzenia kontroli bez udziału konsumenta oraz sporządzenia jednostronnie podpisanego protokołu kontroli. Przyczyny wprowadzenia przedmiotowego postanowienia miały charakter czysto techniczny, gdyż nie jest

możliwe przeprowadzenie kontroli bez udziału odbiorcy. Dlatego sporządzenie protokołu, o jakim mowa w zakwestionowanym postanowieniu miało na celu tylko odnotowanie próby przeprowadzenia kontroli, podczas której odbiorca nie stawił się w wyznaczonym czasie i miejscu. Tauron wskazał również, iż odbiorcy zawsze są z wyprzedzeniem informowani o planowanych kontrolach (dowód: karta nr 276).

Spółka wyjaśniła również, iż po szczegółowej analizie rozważanego postanowienia umownego uznała, iż z praktycznego punktu widzenia jest ono nielogiczne. Nie można bowiem skutecznie przeprowadzić kontroli u konsumenta bez jego udziału, gdyż wszelkie urządzenia ciepłownicze są zainstalowane właśnie w obiekcie należącym do niego (dowód: karta nr 276).

W odniesieniu do zarzutu określonego w pkt I.8. sentencji decyzji Spółka wskazała, iż o zasadach udzielania bonifikat konsumentom korzystającym z jej usług dowiadują się z zapisów umowy sprzedaży ciepła. Natomiast o możliwości uzyskania bonifikat konsumentom dowiadują się za pośrednictwem witryny internetowej www.pec.katowice.pl, gdzie w zakładce „przerwy w dostawach” są publikowane stosowne informacje, aktualizowane na bieżąco. Ponadto funkcjonuje całodobowo Pogotowie ciepłownicze oraz w godzinach od 7:00 do 15:00 udzielane są przez Dział Obsługi Klienta odpowiedzi na wszelkie zapytania i wnioski odbiorców. Dowodem na skuteczne informowanie o możliwościach uzyskania bonifikat jest fakt, iż konsumenci występowali i występują z wnioskami o ich udzielenie (dowód: karta nr 276).

Z wyjaśnień przedstawionych przez Spółkę wynika, iż w latach 2011-2012 miało miejsce ogółem [...] sytuacji, w których z powodu niedotrzymania standardów jakościowych obsługi odbiorców nastąpiło ograniczenie mocy cieplnej. Ich przyczyny były następujące: zła jakość paliwa w źródłach ciepła ([...] przypadków); awarie jednostek kotłowych w źródłach ciepła ([...] przypadków); prace regulacyjne na źródłach ciepła ([...] przypadków); awarie sieci, instalacji i urządzeń ciepłowniczych dystrybucji ciepła ([...] przypadki). W 2011 r. [...] z wnioskiem o udzielenie bonifikaty z tytułu niedotrzymania przez Spółkę standardów jakościowych obsługi odbiorców, w wyniku którego nastąpiło ograniczenie mocy cieplnej. [...] Z kolei w 2012 r. Tauron otrzymał od konsumentów [...] wniosków o udzielenie bonifikat, o jakich mowa powyżej, z czego [...] zostało rozpatrzonych pozytywnie (dowód: karta nr 277).

Spółka wyjaśniła również, iż postanowienie o terminie płatności zakwestionowane w pkt I.9. sentencji decyzji nie narusza interesów odbiorców, a to w związku z istniejącym stanem faktycznym. Wysłanie faktury odbywa się bowiem „w zasadzie” w dniu jej wystawienia. Tym samym odbiorca nie ma skróconego okresu do zapłacenia płatności, chyba, że przyczyny leżą po stronie doręczyciela faktury. W przypadku jednak udowodnienia przez odbiorcę, iż opóźnienie w płatności nastąpiło nie z jego winy Spółka przewiduje możliwość odstąpienia od naliczania odsetek (dowód: karty nr 278-279).

Odnosnie postanowienia umowy przyłączeniowej dotyczącego braku odpowiedzialności Spółki, o którym mowa w pkt I.10. niniejszej decyzji, Tauron wskazał, iż jest on zgodny z art. 471 Kodeksu cywilnego. Przewidziane w umowie sytuacje są bowiem niezależne od Spółki (np. brak możliwości uzyskania prawa do nieruchomości, przez którą przebiega ciepłociąg, a co za tym idzie brak możliwości uzyskania pozwolenia na budowę). Spółka podniosła, że nawet w przypadku usunięcia kwestionowanej klauzuli, w zaistniałej sytuacji będzie miał zastosowanie zapis k.c. (dowód: karta nr 279).

Niezależnie od powyższych wyjaśnień, **Tauron wniósł o** odstąpienie przez Prezesa UOKiK od wydania decyzji co do istoty sprawy poprzez **wydanie decyzji zobowiązującej** Spółkę do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym naruszeniom (dowód: karta nr 279). W pismach z dnia 3 sierpnia 2012 r. oraz z dnia 22 sierpnia 2012 r. Spółka przedstawiła szczegółowe propozycje działań objętych zobowiązaniem oraz terminy ich wykonania (dowód: karty nr 332-335, 338).

Pismem z dnia 26 września 2012 r. Tauron został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego w przedmiotowym postępowaniu (dowód: karta nr 339), a w dniu 4 października 2012 r. pełnomocnicy Spółki zapoznali się z aktami postępowania (dowód: karta nr 341). Spółka nie skorzystała z możliwości wypowiedzenia się co do zgromadzonego w aktach sprawy materiału.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny.

Tauron Ciepło SA w Katowicach prowadzi działalność na podstawie wpisu do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: 0000203891, zgodnie z którym przedmiotem jego działalności jest m.in. (wg PKD): wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (dowód: karty nr 14-16). Zgodnie z wyjaśnieniami Spółki jej podstawowa działalność obejmuje zakup, wytwarzanie, przetwarzanie i dystrybucję energii cieplnej do celów ogrzewania, podgrzewania wody wodociągowej, wentylacji oraz celów technologicznych. Tauron dokonuje eksploatacji urządzeń ciepłowniczych, realizuje usługi przyłączania nowych obiektów do sieci ciepłowniczej, a także wykonuje zadania remontowe i transportowe (dowód: karta nr 9).

Tauron jest jednym z największych przedsiębiorstw ciepłowniczych w Polsce, którego łączna moc zamówiona wyniosła w 2011 r. [...]. Spółka obsługuje swoim działaniem 15 miast Śląska, Zagłębia i Małopolski eksploatując ponad [...] km sieci, za pośrednictwem których przesyła ciepło do blisko [...] klientów. Ogrzewane przez Tauron miasta to: Katowice, Chorzów, Świętochłowice, Siemianowice Śl., Mysłowice, Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Klucze, Olkusz i Bukowno. Dostarczane do około [...] obiektów ciepło pochodzi z zakupu z elektrociepłowni i ciepłowni oraz własnych kotłowni lokalnych (dowód: karta nr 9).

W ramach prowadzonej działalności Tauron – stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r. poz. 1059) – zawiera z odbiorcami usług umowy sprzedaży ciepła, na podstawie których odbywa się dostarczanie energii cieplnej do odbiorców końcowych, w tym konsumentów. Ustalono, iż Spółka posługuje się w powyższym zakresie następującymi wzorcami *umów sprzedaży ciepła*:

- a) Wzorzec *umowy sprzedaży ciepła*, który jest stosowany w odniesieniu do konsumentów w obrębie miast: Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice (dowód: karty nr 17-33);
- b) Wzorzec *umowy sprzedaży ciepła*, w której rozliczenia prowadzone są w oparciu o system przedpłat, który jest stosowany w odniesieniu do konsumentów w obrębie miast: Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice (dowód: karty nr 85-103). Wzorzec ten jest stosowany wyłącznie w przypadku, gdy zaistniały warunki określone w art. 6a ust. 1 ustawy Prawo energetyczne (dowód: karta nr 10);
- c) Wzorzec *umowy sprzedaży ciepła* stosowany w odniesieniu do konsumentów i odbiorców instytucjonalnych w obrębie miast: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Klucze, Olkusz i Bukowno (dowód: karty nr 161-169).

Integralną część wzorców umów sprzedaży ciepła, o jakich mowa w pkt a) i b) stanowią *Ogólne warunki sprzedaży ciepła* stanowiące załącznik nr 1 do zawieranych umów (dowód: karty nr 19-26, 88-95). Ponadto załącznikami do zawieranych przez Tauron umów są: Tabela regulacyjna oraz Wyciąg z taryf dla ciepła (dowód: karty nr 27-33, 97-103).

Spółka wskazała, iż wzorce umów, o których mowa w pkt a) i b) są stosowane od miesiąca kwietnia 2009 r., natomiast wzorzec umowy wymieniony w pkt c) znajduje się w obrocie od dnia 28 lipca 2011 r. (dowód: karta nr 10). Spółka przedstawiła również przykładowe umowy zawarte z konsumentami z wykorzystaniem ww. wzorców, za wyjątkiem ostatniego z nich,

który dotychczas nie znalazł zastosowania w obrocie konsumenckim (dowód: karty nr 34-84, 104-160, 280-299).

Ponadto Spółka podniosła, że stosowanie różnych wzorców umów dla odbiorców z różnych miast wynika z faktu, że od dnia 1 września 2011 r. nastąpiło połączenie spółek w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych w drodze przejęcia PEC w Dąbrowie Górniczej SA przez PEC Katowice SA, w wyniku czego powstała Spółka Tauron Ciepło SA (dowód: karta nr 10).

W trakcie postępowania ustalono, że Tauron ogółem posiada zawartych z odbiorcami usług [...] umów sprzedaży ciepła, z czego [...] umów zawartych z konsumentami w oparciu o aktualnie stosowane wzorce. [...] umów zawarto z wykorzystaniem wzorca wskazanego w pkt a), a [...] umów – z wykorzystaniem wzorca, o jakim mowa w pkt b), przewidującego rozliczenia w oparciu o system przedpłat (dowód: karta nr 272).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 Prawa energetycznego Tauron zawiera również *umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* z podmiotami ubiegającymi się o przyłączenie. W trakcie postępowania Spółka przedstawiła wzór przedmiotowej umowy (dowód: karty nr 170-176), który stosowany jest od września 2011 r. (dowód: karta nr 11). Z jego wykorzystaniem Spółka, według stanu na 5 lipca 2012 r. – miała zawartych [...] umów, z czego [...] (dowód: karty nr 272, 309-314).

W trakcie postępowania ustalono, iż w treści *umów sprzedaży ciepła, Ogólnych warunków sprzedaży ciepła* oraz *umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* zamieszczone są następujące postanowienia umowne:

▪ Art. 3 ust. 8 Ogólnych warunków sprzedaży ciepła:

Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła w przypadkach naruszenia przez Kupującego postanowień umowy, a w szczególności, gdy:

- 1. Samowolnie dokonał zmian w instalacji odbiorczej powodujących zwiększony pobór ciepła lub pogorszenie warunków dostarczania ciepła innym odbiorcom;***
- 2. (...)***
- 3. Uniemożliwia wstęp przedstawicielom Sprzedawcy w celu dokonania odczytów układu pomiarowo – rozliczeniowego, przeprowadzania kontroli lub wykonania niezbędnych prac i regulacji.***

▪ Art. 8 ust. 5 Ogólnych warunków sprzedaży ciepła:

Sprzedawca ma prawo wstrzymać niezwłocznie dostawę ciepła w przypadku, gdy kupujący zwleka z zapłatą należności wynikających z umowy.

▪ § 5 ust. 13 pkt 13.4. umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Olkusz, Bukowno:

Wstrzymanie dostarczania ciepła może także nastąpić po bezskutecznym upływie 14 dni od doręczenia Odbiorcy wezwania Sprzedawcy do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w przypadku, gdy Odbiorca uniemożliwia upoważnionym pracownikom Sprzedawcy dostęp na teren nieruchomości lub do pomieszczeń Odbiorcy, gdzie znajdują się układy pomiarowo-rozliczeniowe, urządzenia regulujące dostawę ciepła i inne urządzenia cieplne, w celu przeprowadzenia przeglądu, naprawy lub kontroli ich działania, odczytu wskazań układu pomiarowo – rozliczeniowego oraz sprawdzenia dotrzymywania warunków umowy.

▪ § 11 ust. 2 umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Olkusz, Bukowno:

Odbiorca i Sprzedawca mogą wypowiedzieć umowę za 3-miesięcznym okresem wypowiedzenia. (...)

▪ Art. 10 ust. 3 Ogólnych warunków sprzedaży ciepła:

W przypadku nielegalnego poboru ciepła Sprzedawca obciąża nielegalnie pobierającego ciepło opłatami w wysokości wynikającej z pięciokrotności cen za zamówioną moc cieplną i ciepło oraz stawek opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe, określonych w taryfie dla grupy taryfowej, której kryteria odpowiadają nielegalnie pobierającemu ciepło oraz:

- 1. Wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej, ustalonej na podstawie wielkości jego obiektów, w których ciepło pobierane jest bez zawarcia umowy, oraz zamówionej mocy cieplnej dla podobnych obiektów;*
- 2. Wielkości nielegalnie pobranego ciepła, ustalonej na podstawie wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej i średniego czasu jej wykorzystania dla podobnych obiektów,*

przy czym zgodnie z art. 10 ust. 1 Ogólnych warunków sprzedaży ciepła, Pobór ciepła przez Kupującego uznaje się za nielegalny w przypadku:

- 1. Poboru ciepła bez zawartej i obowiązującej umowy;*
- 2. Całkowitego lub częściowego pominięcia układu pomiarowo – rozliczeniowego;*
- 3. Dokonania w układzie pomiarowo – rozliczeniowym uszkodzeń powodujących jego nieprawidłowe działanie;*
- 4. Zerwania lub uszkodzenia plomb założonych przez Sprzedawcę w układzie regulacyjnym i układzie pomiarowo – rozliczeniowym zabudowanych w pomieszczeniu, do którego nieograniczony dostęp ma wyłącznie Kupujący;*
- 5. Dokonania samowolnych manipulacji w urządzeniu regulującym obliczeniowe natężenie przepływu nośnika ciepła.*

▪ Art. 10 ust. 4 i 5 Ogólnych warunków sprzedaży ciepła:

4. W przypadku, gdy ciepło jest pobierane niezgodnie z warunkami określonymi w Umowie, Sprzedawca może obciążyć Kupującego opłatami w wysokości obliczonej na podstawie dwukrotności cen i stawek opłat, określonych w taryfie dla danej grupy taryfowej. Opłaty oblicza się dla każdego miesiąca, w którym nastąpił pobór ciepła niezgodnie z Umową.

5. Opłaty, o których mowa w ust. (...) 4 oblicza się dla całego udowodnionego okresu nielegalnie pobieranego ciepła, a w przypadku braku możliwości udowodnienia tego okresu – dla okresu jednego roku.

▪ Art. 3 ust. 13 pkt 3 Ogólnych warunków sprzedaży ciepła:

W przypadku niestawienia się przedstawiciela strony zawiadomionej o potrzebie przeprowadzenia kontroli w uzgodnionym terminie lub odmowy podpisania protokołu, kontrola będzie przeprowadzona i potwierdzona protokołem podpisanym jednostronnie, co znajdzie odzwierciedlenie w protokole.

▪ § 10 umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice:

Należności, o których mowa w § 9 są płatne przez Kupującego w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury lub innego dokumentu określającego podstawę i wysokość zapłaty.

▪ § 3 ust. 3 wzorca umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej:

Dostawca wykona zobowiązania wymienione w § 2 ust. ... w terminie wskazanym w § 4 ust. 1 umowy, chyba że znajdą przeszkody formalno – prawne, za które dostawca nie ponosi odpowiedzialności w postaci niemożliwości uzyskania stosownych decyzji, pozwoleń, zezwoleń, a w szczególności braku uzgodnienia udostępnienia nieruchomości przez osoby trzecie, będące właścicielami nieruchomości, na których zlokalizowane ma być przyłącze, o którym mowa w § 1, wtedy odpowiedzialność dostawcy z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy jest wyłączona.

W toku przeprowadzonego postępowania ustalono również, iż w *umowach sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice w oparciu o wykorzystywane w ww. zakresie wzorce **brak jest informacji o bonifikatach przysługujących w sytuacji, gdy w wyniku niedotrzymania przez przedsiębiorstwo energetyczne standardów jakościowych obsługi odbiorców nastąpiło ograniczenie mocy cieplnej.**

Opisując ustalony w niniejszej sprawie stan faktyczny należy także wskazać, iż na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 14 marca 2005 r., sygn. akt XVII AmC 6/04 do Rejestru klauzul niedozwolonych, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego¹, wpisane zostało w dniu 11 lipca 2005 r. pod pozycją 496 postanowienie umowne stosowane przez Górnośląską Spółkę Gazownictwa Sp. z o.o. z siedzibą w Zabrze o następującej treści: *Należność za gaz ziemny oraz świadczone Kupującemu usługi będą regulowane na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę [w terminie] 14 dniowym od daty wystawienia faktury w przypadku wysyłki pocztą, z wyłączeniem § 5 ust. 3 umowy. Należność za gaz ziemny, o której mowa w § 5 ust. 3 umowy Kupujący będzie regulował na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę w terminie podanym w fakturze.*

Ponadto wskazać należy, że na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 18 października 2004 r., sygn. akt XVII AmC 101/03, za niedozwolone uznane zostało postanowienie stosowane przez Zakłady Energetyczne Okręgu Radomsko-Kieleckiego SA z siedzibą w Skarżysku Kamiennej o następującej treści: *Sprzedawca nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane niewykonaniem umowy lub nienależytym jej wykonaniem w przypadku działania siły wyższej (zdarzenia nagłego, nieprzewidywalnego i niezależnego od woli stron uniemożliwiającego wykonanie umowy w całości lub części w szczególności: klęski żywiołowej jak pożar, powódź, huragan, sadź, akty władzy państwowej jak stan wojenny, stan wyjątkowy, działania wojenne, akty sabotażu, strajki itp.), wystąpienia awarii systemowej (warunki w sieci przesyłowej i rozdzielczej lub taki ich stan, który wpływa lub z dużym prawdopodobieństwem może wpłynąć na zdolność ZEORK S.A. do świadczenia usługi przemysłowej i sprzedaży energii elektrycznej, który zagraża, lub z dużym prawdopodobieństwem może zagrażać bezpieczeństwu osób i urzędzeń) i awarii w sieci skutkującej nieprzewidywanymi przerwami w dostarczaniu energii elektrycznej lub w przypadku wystąpienia konieczności wykonania nieprzewidywanych prac dla zapobieżenia lub usunięcia skutków awarii w sieci.* Postanowienie to w dniu 1 marca 2005 r. zostało wpisane do Rejestru klauzul niedozwolonych pod pozycją 354.

W toku postępowania Tauron wniósł o wydanie w niniejszej sprawie – w trybie art. 28 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – **decyzji zobowiązującej** Spółkę do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym jej naruszeniom. Spółka zobowiązała się do wprowadzenia do treści stosowanych w obrocie konsumenckim wzorców *umów sprzedaży ciepła, Ogólnych warunków sprzedaży ciepła, wzorców umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* oraz do treści obowiązujących umów zawartych z konsumentami (poprzez ich aneksowanie) następujących modyfikacji:

- 1) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.1. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zmianę zakwestionowanego postanowienia umownego na postanowienie o następującej treści: *Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła, jeśli w wyniku przeprowadzonej kontroli, stwierdzono, że:*
 - *instalacja znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednio zagrożenie dla życia, zdrowia albo środowiska;*

¹ http://www.uokik.gov.pl/rejestr_klauzul_niedozwolonych2.php

- *nastąpił nielegalny pobór paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła;*
 - *pobiera ciepło z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo – rozliczeniowego lub dokonał w tym układzie zmian zniekształcających wyniki pomiarów i rozliczeń;*
- 2) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.2. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zmianę zakwestionowanego postanowienia umownego na postanowienie o następującej treści: *Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła w przypadku, gdy odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane ciepło albo świadczone usługi co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności;*
- 3) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.3. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zmianę zakwestionowanego postanowienia umownego na postanowienie o następującej treści: *Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła, jeśli w wyniku przeprowadzonej kontroli, stwierdzono, że:*
- *instalacja znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia, zdrowia albo środowiska;*
 - *nastąpił nielegalny pobór paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła;*
 - *pobiera ciepło z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo – rozliczeniowego lub dokonał w tym układzie zmian zniekształcających wyniki pomiarów i rozliczeń;*
- 4) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.4. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zmianę zakwestionowanego postanowienia umownego na postanowienie o następującej treści: *Sprzedawca ma prawo rozwiązania umowy za uprzednim 3-miesięcznym okresem wypowiedzenia w następujących przypadkach:*
- *instalacja znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia, zdrowia albo środowiska;*
 - *nastąpił nielegalny pobór ciepła;*
 - *odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane albo świadczone usługi co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności.*

W przypadku, gdy nastąpią przyczyny techniczno-ekonomiczne, które uniemożliwiają dalsze dostarczanie energii cieplnej, Sprzedawca ma prawo do rozwiązania umowy za uprzednim 12-miesięcznym okresem wypowiedzenia, celem umożliwienia Odbiorcy dostosowanie instalacji do nowych warunków.

- 5) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.5. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zmianę zakwestionowanego postanowienia umownego na postanowienie o następującej treści: *W przypadku, gdy ciepło jest pobierane bez zawarcia umowy sprzedaży ciepła lub umowy kompleksowej Sprzedawca obciąży nielegalnie pobierającego ciepło opłatami w wysokości wynikającej z pięciokrotności cen za zamówioną moc cieplną i ciepło oraz stawek opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe, określonych w taryfie dla grupy taryfowej, której kryteria odpowiadają nielegalnie pobierającemu ciepło oraz:*
- *wielkości nielegalnie pobranej przez niego mocy cieplnej, ustalonej na podstawie wielkości jego obiektów, w których ciepło jest pobierane bez zawarcia umowy oraz zamówionej mocy cieplnej dla podobnych obiektów;*
 - *wielkości nielegalnie pobranego przez niego ciepła, ustalonej na podstawie wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej, o której mowa w pkt I i średniego czasu jej wykorzystania dla podobnych obiektów.*

Jednocześnie Spółka zaproponowała zmianę umownej definicji „nielegalnego poboru energii”. Zgodnie z deklaracją nielegalne pobieranie energii to: *pobieranie energii*:

- bez zawarcia umowy;
- z całkowitym albo częściowym pominięciem układu pomiarowo-rozliczeniowego;
- poprzez ingerencję w ten układ mającą wpływ na zafalszowanie pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo-rozliczeniowy.

- 6) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.6. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zmianę zakwestionowanego postanowienia umownego na postanowienie o następującej treści: *Oplaty oblicza się dla każdego miesiąca, w którym nastąpił pobór ciepła niezgodnie z umową albo odbiorca uniemożliwił wstrzymanie dostarczania ciepła, mimo spełnienia przez Sprzedawcę warunków określonych w art. 6 ust. 3a ustawy Prawo energetyczne;*
- 7) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.7. sentencji decyzji Spółka zaproponowała wykreślenie zakwestionowanego postanowienia umownego z *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła*;
- 8) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.8. sentencji decyzji Spółka zaproponowała wprowadzenie do *umów sprzedaży ciepła* postanowienia w następującym brzmieniu: *Jeżeli z powodu niedotrzymania przez Sprzedawcę standardów jakościowych obsługi odbiorcy nastąpiło ograniczenie mocy cieplnej, odbiorcy przysługuje bonifikata, której wysokość oblicza się w następujący sposób:*

1. jeżeli ograniczenie mocy cieplnej wynosi do 40 %, wysokość bonifikaty oblicza się według wzorów:

$$\begin{aligned} S_u &= S_{um} + S_{uc} \\ S_{um} &= 0,25 (N_t - N_r) \times C_n \times h_p : 365 \\ S_{uc} &= 0,4 (N_t - N_r) \times 3,6 \times 24 \times h_p \times C_c \end{aligned}$$

2. jeżeli ograniczenie mocy cieplnej wynosi powyżej 40 %, wysokość bonifikaty oblicza się według wzorów:

$$\begin{aligned} S_u &= S_{um} + S_{uc} \\ S_{um} &= 0,5 (N_t - N_r) \times C_n \times h_p : 365 \\ S_{uc} &= 0,8 (N_t - N_r) \times 3,6 \times 24 \times h_p \times C_c \end{aligned}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

S_u – łączną bonifikatę za ograniczenia w dostarczaniu ciepła,

S_{um} – bonifikatę za ograniczenie mocy cieplnej,

S_{uc} – bonifikatę za niedostarczone ciepło,

N_t – moc cieplną określoną na podstawie obliczeniowego natężenia przepływu i parametrów nośnika ciepła określonych w tabeli regulacyjnej [w MW],

N_r – rzeczywistą moc cieplną, określoną na podstawie natężenia przepływu i rzeczywistych parametrów nośnika ciepła [w MW],

24 – mnożnik, oznaczający 24 godziny w ciągu doby [w h],

h_p – liczbę dni, w których wystąpiły ograniczenia w dostarczaniu ciepła, spowodowane niedotrzymaniem przez przedsiębiorstwo energetyczne standardów jakościowych obsługi odbiorców,

C_n – cenę za zamówioną moc cieplną dla danej grupy taryfowej [w zł/MW],

C_c – cenę ciepła dla danej grupy taryfowej [w zł/GJ];

- 9) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.9. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zmianę zakwestionowanego postanowienia umownego na postanowienie o następującej treści: *należności (...) są płatne przez Kupującego w terminie 14 dni od dnia otrzymania faktury;*

10) W odniesieniu do zarzutu, o jakim mowa w pkt I.10. sentencji decyzji Spółka zaproponowała wykreślenie zakwestionowanego postanowienia umownego z wzorca *umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej*.

W kwestii terminów wdrożenia zaproponowanych zmian Spółka poinformowała, iż w odniesieniu do wzorców umów zmiany te zostaną wprowadzone niezwłocznie, jednakże nie później niż w ciągu 14 dni od dnia ewentualnej decyzji w sprawie. Natomiast w odniesieniu do obowiązujących już umów zawartych z konsumentami Spółka przewiduje wysłanie stosownych aneksów do odbiorców w ciągu 3 miesięcy od dnia wydania ewentualnej decyzji w sprawie.

(dowód: karty nr 332-335, 338).

Mając powyższe na uwadze Prezes Urzędu zważył, co następuje.

I. Wstępnym, a zarazem niezbędnym warunkiem uznania kompetencji Prezesa Urzędu do rozpatrzenia określonej sprawy jest wykazanie, iż ma ona charakter publicznoprawny tzn., że w jej okolicznościach zagrożony jest **interes publiczny**. Zważyć należy bowiem, że zgodnie z art. 1 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, celem regulacji w niej przyjętej jest m.in. podejmowana w interesie publicznym ochrona konsumentów narażonych na stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Powołana ustawa należy zatem do sfery prawa publicznego i służy ochronie interesu ogólnospołecznego; w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Instrumenty w niej przewidziane mogą być stosowane jedynie wówczas, gdy określone działania przedsiębiorcy nie dotyczą wyłącznie interesów jednostkowych, lecz dotyczą szerszego kręgu uczestników rynku.

W ocenie Prezesa Urzędu niniejsza sprawa dotycząca podejrzenia stosowania przez Tauron praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów prowadzona jest w interesie publicznym. Objęte postawionymi zarzutami zachowania przedsiębiorcy wymierzone są bowiem w szeroki krąg uczestników rynku i mają charakter powszechny. Są one skierowane do członków pewnej zbiorowości tj. wszystkich konsumentów korzystających z usług Spółki w oparciu o umowy o zakwestionowanej w niniejszej sprawie treści, jak również, potencjalnie, w każdego konsumenta, który zechce z jej usług skorzystać. Zarzucane uchybienia zawarte są w stosowanych przez Spółkę wzorcach umownych, które są powszechnie stosowane w obrocie konsumenckim. W okolicznościach przedmiotowej sprawy zagrożony jest zatem interes publiczny, co uzasadnia ocenę zachowania przedsiębiorcy na rynku w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione – na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu, o którym mowa w art. 100 ust. 1, lub innych informacji będących podstawą wszczęcia postępowania – że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań. Stosownie do art. 28 ust. 2 ww. ustawy, w decyzji, o której mowa powyżej Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań.

W trakcie postępowania Tauron wniósł o wydanie decyzji określonej w ww. przepisie. Mając powyższe na uwadze rozważenia wymaga, czy wskazane w art. 28 ustawy o ochronie konkurencji konsumentów warunki zaistniały w odniesieniu do jej działań i zobowiązań, a

ponadto, czy w przypadku ich wystąpienia uzasadnione jest przyjęcie zobowiązania przedsiębiorcy i wydanie przez Prezesa Urzędu decyzji zobowiązującej.

Uprawdopodobnienie stosowania przez przedsiębiorcę praktyk, o których mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Stosownie do art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów warunkiem nałożenia przez Prezesa Urzędu na przedsiębiorcę zobowiązania zmierzającego do zapobieżenia naruszeniom określonym w art. 24 powołanej ustawy jest uprawdopodobnienie, że do takiego naruszenia doszło. W związku z tym zachodzi konieczność dokonania oceny zakwestionowanych zachowań Tauron mającej na celu uprawdopodobnienie, iż Spółka dopuściła się naruszenia zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Instytucja uprawdopodobnienia występuje w wielu przepisach prawa, ale w żadnym z nich nie została określona ani co do istoty, ani charakteru. Z postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2006 r. sygn. akt II CNP 13/05 wynika jedynie, że art. 243 k.p.c. stanowi, iż zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. Sąd Najwyższy stwierdził ponadto, że skoro ustawodawca nie zdefiniował pojęcia uprawdopodobnienie, należy przyjąć, że miał na względzie potoczne rozumienie tego określenia.

Odnosnie do pojęcia uprawdopodobnienia wypowiedział się również Naczelny Sąd Administracyjny², który stwierdził, że uprawdopodobnienie określonej okoliczności nie jest równoznaczne z jej pełnym udowodnieniem. Wystarczają także dowody pośrednie i domniemania faktyczne, czyli wyciąganie logicznych wniosków o faktach na podstawie innych ustalonych faktów. Gdy przepisy prawa wymagają, aby uprawdopodobnić określoną okoliczność, należy wykazać, że istnieje realna możliwość przyjętego domniemania.

Naczelny Sąd Administracyjny³ przyjął również, że uprawdopodobnienie stanowi środek zastępczy dowodu w znaczeniu ścisłym, a zatem środek niedający pewności, lecz tylko wiarygodność (prawdopodobieństwo) twierdzenia o jakimś fakcie.

W świetle art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, uprawdopodobnienie stwierdza się na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych w zawiadomieniu lub będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu. Wynika z tego, że źródłem uprawdopodobnienia może być w istocie każda informacja, dokument, okoliczność, która jest znana Prezesowi Urzędu⁴.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 – 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *1. Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. 2. Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.); 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. 3. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów.*

² Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 kwietnia 1995 r., sygn. akt SA/Gd 340/94.

³ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 5 maja 1995 r., sygn. akt SA/Wr 2223/94.

⁴ *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz* pod red. C. Banasińskiego i E. Piontka, LexisNexis, Warszawa 2009, s. 311.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Uznanie określonego działania przedsiębiorcy za niezgodne z zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wymaga wykazania, że spełnione zostały kumulatywnie następujące przesłanki:

- oceniane zachowanie podejmowane jest przez podmiot będący przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów,
- zachowanie przedsiębiorcy nosi znamiona bezprawności,
- zachowanie to godzi w interesy konsumentów;
- zagrożone są interesy konsumentów jako zbiorowości.

Zawarty w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów zakaz stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów skierowany jest do **przedsiębiorców**. W myśl art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pod pojęciem „przedsiębiorcy” należy rozumieć przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447 z późn. zm.) tj. osobę fizyczną, osobę prawną i jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, wykonującą we własnym imieniu działalność gospodarczą (art. 4 ust. 1 ww. ustawy). „Działalnością gospodarczą” jest natomiast, zgodnie z przepisem art. 2 przedmiotowej ustawy, zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

W rozpatrywanym przypadku podmiot będący stroną postępowania bez wątpienia posiada status przedsiębiorcy, gdyż jest to spółka prawa handlowego prowadząca działalność gospodarczą w zakresie zaopatrzenia w ciepło na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, a więc jest to podmiot prawa odznaczający się wyodrębnieniem organizacyjnym i majątkowym, prowadzący we własnym imieniu działalność gospodarczą. Spółka Tauron jest zatem biernie legitymowana w prowadzonym postępowaniu jako strona tego postępowania, a jej zachowania podlegają ograniczeniom wynikającym z przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Kolejną przesłanką, jak musi być spełniona celu wykazania, że doszło do naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest **bezprawność** podejmowanych przez przedsiębiorcę zachowań. Bezprawność ujmowana jest jako sprzeczność z obowiązującymi przepisami prawa. Praktyki przedsiębiorcy, by zakwalifikować je jako naruszające zbiorowe interesy konsumentów „muszą być zatem wymierzone w uprawnienia, jakie konsumentom przyznają obowiązujące przepisy prawa”⁵.

Porządek prawny, którego naruszenie może wypełniać dyspozycję art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, obejmuje normy prawa powszechnie obowiązującego, a także nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów⁶. Same przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Art. 24 tej ustawy nie ma samodzielnego znaczenia prawnego, lecz powinien być interpretowany oraz stosowany w określonym kontekście normatywnym. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów

⁵ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt III SZP 3/06, OSNP 2007/1-2/35. Por. również: M. Szydło, *Publicznoprawna ochrona zbiorowych interesów konsumentów*, Monitor Prawniczy nr 2004/17/791.

⁶ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 13 listopada 2007 r., sygn. akt XVII AmA 45/07.

innych ustaw. Na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem⁷.

W art. 24 ust. 2 ustawodawca wskazał przykładowe rodzaje praktyk, które naruszają zbiorowe interesy konsumentów, zaliczając do nich stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji. Katalog ten nie jest jednak wyczerpujący. Ustawodawca posłużył się tutaj terminem „w szczególności”, co oznacza, że ma on charakter przykładowy. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę określoną w art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów działań, które naruszyły przepisy innych aktów prawnych. Oprócz praktyk wskazanych bezpośrednio przez ustawodawcę w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów „za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów można uznać zachowania naruszające przepisy innych ustaw, które nakładają na przedsiębiorcę określone obowiązki względem konsumenta. Zdaniem Sądu Najwyższego zachowania takie (...) stanowią bowiem jednocześnie zachowania bezprawne i skutkują zniesieniem, ograniczeniem lub zniekształceniem praw konsumentów, wpływając tym samym na chronioną przez przepis obowiązującego prawa sferę ich interesów”⁸.

Podkreślenia wymaga także, że bezprawność jest kategorią obiektywną. Rozważenia przy ocenie bezprawności wymaga zatem kwestia, czy zachowanie przedsiębiorcy było zgodne, czy też niezgodne z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. O bezprawności działania decyduje całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego⁹. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje ponadto strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych.

Jak wskazano powyżej, bezprawność działań przedsiębiorcy może wynikać z naruszenia innych przepisów powszechnie obowiązujących. Niemniej jednak należy wskazać, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 24 ust. 2 pkt 1 identyfikuje wprost jako bezprawne działanie przedsiębiorcy polegające na stosowaniu postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone i wpisanych do prowadzonego przez Prezesa Urzędu rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego. Jak wynika z wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 marca 2004 r., sygn. akt XVII Ama 51/03, w oparciu o art. 24 ust. 2 można sformułować samoistną przesłankę bezprawności, jeżeli ustalono, że przedsiębiorca stosował postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do ww. rejestru. A zatem wykazanie, że przedsiębiorca wprowadził do obrotu wzorzec umowny zawierający postanowienia o treści już wpisanej do rejestru klauzul abuzywnych stanowi wystarczającą przesłankę do uznania bezprawności działania tego przedsiębiorcy.

Wobec powyższego stosowanie postanowienia, które po uznaniu go przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, jest prawnie zakazane. Prawomocny wyrok tego Sądu, wydany po przeprowadzeniu kontroli abstrakcyjnej wzorca umowy, wskazujący treść postanowień wzorca umowy uznanych za niedozwolone i zakazujący ich wykorzystywania ma od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru klauzul abuzywnych skutek wobec osób trzecich (art. 479⁴³ K.p.c.). Przepis tego artykułu rozszerza zatem prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za

⁷ Por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 23 czerwca 2006 r., sygn. akt XVIII AmA 32/05.

⁸ Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006 r., sygn. akt III SZP 3/06, OSNP 2007/1-2/35.

⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2002 r., sygn. akt I PKN 267/2001.

niedozwolone na osoby trzecie. *Artykuł ten dotyczy rozszerzonej prawomocności materialnoprawnej w znaczeniu podmiotowym. Chodzi o grupę przypadków takiej prawomocności, w których wyrok z powodu szczególnego charakteru przedmiotu procesu ma powagę rzeczy osądzonej dla wszystkich i przeciwko wszystkim. Przepis bowiem wyraźnie stanowi, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołuje więc skutek erga omnes*¹⁰. Przepis art. 479⁴³ K.p.c. stanowiąc, iż wyrok ma skutek wobec osób trzecich, nie ogranicza w żaden sposób kategorii tych podmiotów. Wyrok ma skutek wobec wszystkich, tzn. zarówno wobec przedsiębiorcy, który klauzulę wprowadził do swoich wzorców umów, jak i do każdego innego przedsiębiorcy, stosującego własne warunki umów. Należy zatem przyjąć, że wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów od chwili wpisania klauzuli do rejestru prowadzonego przez Prezesa Urzędu wywiera skutek względem wszystkich uczestników obrotu, co oznacza, że żaden z podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym nie może posługiwać się przedmiotowym postanowieniem. W uchwale z dnia 13 lipca 2006r., sygn. akt. III SZP 3/06 Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż *stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 K.p.c. może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów*. Tym samym Sąd Najwyższy przesądził, iż stosowanie klauzuli tożsamej z klauzulą wpisaną do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, przez innego przedsiębiorcę, który nie był stroną lub uczestnikiem postępowania zakończonego wpisaniem danej klauzuli do rejestru, stanowi praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Należy przy tym podkreślić, iż dla uznania, iż klauzula wpisana do rejestru i klauzula z nią porównywana są tożsame w treści nie jest konieczna dokładna literalna identyczność tych postanowień. Rozbieżność użytych wyrażen, zmiana szyku zdania, czy zastosowanie synonimów nie eliminuje bowiem abuzywnego charakteru ocenianego postanowienia, jeżeli cel, w jakim wprowadzone zostało postanowienie umowne jest tożsamy. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów *nie jest konieczna literalna zgodność porównywalnych klauzul. Głównym czynnikiem przesądzającym powinien być, zdaniem Sądu, zamiar, cel jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeśli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, iż obie są tożsame*¹¹.

Aby uprawdopodobnić, iż doszło do naruszenia zakazu określonego w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy w dalszej kolejności rozważyć, czy zakwestionowane zachowania Tauron mogą **godzić w interesy konsumentów** oraz, że zagrożone mogą być **zbiorowe interesy konsumentów**.

W kontekście ww. przesłanek w pierwszej kolejności wskazać należy, iż „**konsumentem**” w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c. w związku z art. 4 pkt 12 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów). W niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, iż kwestionowane praktyki skierowane są właśnie do tej grupy odbiorców. Z wyjaśnień przedstawionych przez Spółkę wynika jednoznacznie, iż wzorce umowne zawierające uchybienia będące przedmiotem postawionych w niniejszej sprawie zarzutów stosowane są w obrocie konsumenckim. Potwierdzają to również zgromadzone w toku postępowania przykładowe umowy zawarte przez

¹⁰ *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz* pod red. K. Piaseckiego, Tom II, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 249.

¹¹ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005 r., sygn. akt XVII AmA 46/04.

Tauron. Umowy te podpisane zostały przez osoby fizyczne, które zużywają ciepło na cele związane z prowadzeniem gospodarstw domowych.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie objaśnia znaczenia pojęć „godzenia w interesy konsumentów” oraz „zbiorowego interesu konsumentów”. Należy przyjąć, że interesem, który podlega ochronie na podstawie art. 24 ustawy jest interes prawny, rozumiany jako określone potrzeby konsumenta uznane przez ustawodawcę za godne ochrony. Działanie przedsiębiorcy **godzi w interesy konsumentów** wtedy, gdy wywołuje negatywne skutki w sferze ich praw i obowiązków.

Wskazówki co do tego, jak należy pojmować **zbiorowy interes konsumentów** zawarte są natomiast w art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, który stanowi, że nie jest zbiorowym interesem suma indywidualnych interesów konsumentów. W wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 r. sygn. akt III SK 27/07 Sąd Najwyższy wskazał, iż wystarczające dla stwierdzenia, że ma miejsce naruszenie zbiorowych interesów konsumentów powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów) wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium. W ww. wyroku Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, iż sformułowanie: *nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów* należy rozumieć w ten sposób, że liczba indywidualnych konsumentów, których interesy zostały naruszone nie decyduje o tym, czy dana praktyka narusza zbiorowe interesy konsumentów. Praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest bowiem takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy w taki sposób, iż potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.

Zgodnie z powołanym wyrokiem Sądu Najwyższego przez interes zbiorowy należy rozumieć zatem interes dotyczący konsumentów jako określonej zbiorowości. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów ma miejsce wówczas, gdy negatywnymi skutkami działań przedsiębiorcy dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, mających status konsumentów. Do naruszenia zbiorowego interesu konsumentów konieczne jest, żeby działanie przedsiębiorcy było skierowane nie do konkretnej osoby, lecz do grupy adresatów wyodrębnionych za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Działanie o takim charakterze jest w stanie wywołać niekorzystne następstwa nie tylko w odniesieniu do konkretnych konsumentów, lecz wobec każdego z członków danej zbiorowości. Przy tym zaistnienie przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumenta nie jest bezpośrednio uzależnione od liczby konsumentów, których interesy zostały rzeczywiście naruszone wskutek działań przedsiębiorcy. Istotne jest to, że przedmiotowe działanie może zagrozić, przynajmniej potencjalnie, interesom pewnego kręgu nieprofesjonalnych uczestników rynku.

Podkreślenia również wymaga, iż rzeczywiste naruszenie interesów konsumentów nie jest warunkiem koniecznym do stwierdzenia praktyki, o jakiej mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wystarczy, iż istnieje zagrożenie wystąpienia na rynku skutków sprzecznych z ww. przepisem. Zgodnie z art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów Prezes Urzędu ma bowiem obowiązek oceniać zachowania przedsiębiorców także pod kątem hipotetycznych skutków, jakie te praktyki mogą wywołać na rynku. Zakaz praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wymierzony jest bowiem zarówno w praktyki, które wywołują określone skutki, jak i praktyki, które mają antykonsumencki cel, niezależnie od tego, czy cel ten zostanie osiągnięty w dacie orzekania.

Ocena, czy w okolicznościach rozpatrywanej sprawy poszczególne przesłanki wymienione powyżej zostały spełnione zostanie dokonana w dalszej części decyzji, oddzielnie dla każdego z zarzucanych przedsiębiorcy naruszeń.

Ad I.1., I.2., I.3.

W przedmiotowym postępowaniu Spółce Tauron postawione zostały zarzuty stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na naruszeniu art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne w drodze:

1. stosowania w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* stanowiących załącznik do *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowienia przewidującego, że *Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła w przypadkach naruszenia przez kupującego postanowień umowy, a w szczególności, gdy:*
 - 1) *Samowolnie dokonał zmian w instalacji odbiorczej powodujących zwiększony pobór ciepła lub pogorszenie warunków dostarczania ciepła innym odbiorcom;*
 - 2) *(...)*
 - 3) *Uniemożliwia wstęp przedstawicielom Sprzedawcy w celu dokonania odczytów układu pomiarowo – rozliczeniowego, przeprowadzania kontroli lub wykonania niezbędnych prac i regulacji;*
2. stosowania w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* stanowiących załącznik do *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowienia przewidującego, że *Sprzedawca ma prawo wstrzymać niezwłocznie dostawę ciepła w przypadku, gdy kupujący zwleka z zapłatą należności wynikających z umowy;*
3. stosowania w treści *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Olkusz i Bukowno postanowienia przewidującego, że *Wstrzymanie dostarczania ciepła może także nastąpić (...)* w przypadku, gdy Odbiorca:
 - 1) *samowolnie dokonał zmian w instalacji odbiorczej, powodujących zwiększony pobór ciepła lub pogorszenie warunków dostarczania ciepła do innych odbiorców;*
 - 2) *uniemożliwia upoważnionym pracownikom Sprzedawcy dostęp na teren nieruchomości lub do pomieszczeń Odbiorcy, gdzie znajdują się układy pomiarowo-rozliczeniowe, urządzenia regulujące dostawę ciepła i inne urządzenia cieplne, w celu przeprowadzenia przeglądu, naprawy lub kontroli ich działania, odczytu wskazań układu pomiarowo – rozliczeniowego oraz sprawdzenia dotrzymywania warunków umowy.*

Punktem wyjścia w ocenie bezprawności zakwestionowanych postanowień umownych są przepisy ustawy Prawo energetyczne określające, w jakich okolicznościach przedsiębiorstwo energetyczne uprawnione jest do przerwania świadczenia usług na rzecz odbiorcy. Art. 6 ust. 3 ww. ustawy stanowi, iż przedsiębiorstwo energetyczne może wstrzymać dostarczanie (...) ciepła, jeśli w wyniku przeprowadzonej kontroli, o której mowa w ust. 2 stwierdzono, że:

- 1) *instalacja znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia, zdrowia albo środowiska;*
- 2) *nastąpił nielegalny pobór paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła,*

przy czym za „nielegalne pobieranie paliw lub energii” uważa się – zgodnie z art. 3 pkt 18 ustawy Prawo energetyczne – *pobieranie paliw lub energii bez zawarcia umowy, z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo – rozliczeniowego lub poprzez ingerencję w ten*

układ mającą wpływ na zafalszowanie pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo – rozliczeniowy.

Ponadto stosownie do art. 6 ust. 3a powołanej ustawy, *przedsiębiorstwa energetyczne (...) mogą wstrzymać dostarczanie (...) ciepła w przypadku, gdy odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane (...) ciepło (...) co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności.*

W ww. regulacjach ustawodawca nie posłużył się sformułowaniem „w szczególności” lub podobnym, co oznacza, iż określają one w sposób zamknięty katalog okoliczności uprawniających przedsiębiorstwo energetyczne do wstrzymania świadczenia usług. Brak jest w ocenie Prezesa Urzędu podstaw, aby katalog ten był dowolnie i arbitralnie rozszerzany przez Spółkę w treści umów. Wstrzymanie dostarczania ciepła może nastąpić zatem wyłącznie wówczas, gdy wystąpi któraś z przesłanek określonych w art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne.

W okolicznościach niniejszej sprawy stwierdzić należy natomiast, iż brzmienie zakwestionowanych postanowień umownych nie znajduje odzwierciedlenia w brzmieniu art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne. Zdarzenia, o których mowa w hipotezach powołanego przepisu nie dotyczą bowiem przypadków wskazanych w stosowanych przez Tauron klauzulach.

Zgodnie z treścią *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła* (zwanych dalej również „OWSC”) wstrzymanie dostaw ciepła może nastąpić w sytuacji każdego, nawet nieistotnego naruszenia umowy przez odbiorcę, na co wskazuje treść art. 3 ust. 8 *OWSC*. Wśród wyszczególnionych w ww. postanowieniu przykładowych okoliczności uprawniających do przerwania świadczenia usług, Spółka wskazała ponadto samowolne dokonanie zmian w instalacji odbiorczej powodujących zwiększony pobór ciepła lub pogorszenie warunków dostarczania ciepła innym odbiorcom oraz uniemożliwienie wstępu przedstawicielom Sprzedawcy w celu dokonania odczytów układu pomiarowo – rozliczeniowego, przeprowadzania kontroli lub wykonania niezbędnych prac i regulacji. Podobne regulacje zostały również zamieszczone w treści wzorca *umowy sprzedaży ciepła* stosowanego względem konsumentów w obrębie miast Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Olkusz i Bukowno. Analizując treść tych postanowień wskazać należy, iż zawarte w ich treści przesłanki uprawniające Spółkę do wstrzymania usług nie zostały wymienione w art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne.

Stosowane przez Tauron *Ogólne warunki sprzedaży ciepła* dopuszczają też możliwość natychmiastowego wstrzymania usług w razie, gdy kupujący zwleka z zapłatą należności wynikających z umowy. Zważyć należy, że zgodnie z art. 6 ust. 3a ustawy Prawo energetyczne wstrzymanie dostawy ciepła w razie zaległości płatniczych może mieć miejsce pod pewnymi warunkami. Po pierwsze, wstrzymanie dostawy ciepła może nastąpić dopiero miesiąc po upływie terminu płatności. Po drugie, aby wstrzymać dostawę ciepła z uwagi na zaległości w płatnościach dostawca musi uprzednio powiadomić odbiorcę na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy oraz wyznaczyć mu dodatkowy dwutygodniowy termin do zapłaty zaległych i bieżących należności. Z treści zakwestionowanego postanowienia wynika, że Spółka może przerwać dostarczanie ciepła bez względu na spełnienie powyższych wymagań.

Powyższe oznacza, iż zakwestionowane postanowienia umowne statuuja możliwość przekroczenia przez Tauron jego ustawowych uprawnień, jeżeli chodzi o możliwość wstrzymania dostawy ciepła. Postanowienia te przewidują możliwość zastosowania środków uniemożliwiających korzystanie z usług w sytuacjach, które nie zostały ujęte w art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne. W związku z powyższym uznać należy za uprawdopodobnione, iż posługiwanie się analizowanymi klauzulami ma charakter bezprawny.

Działanie Tauron godzi również w interesy konsumentów, gdyż wprowadza ich w błąd co do rzeczywistych uprawnień Spółki wynikających ustawy Prawo energetyczne oraz powodować może nieuzasadnione pozbawienie konsumentów dostępu do usług ciepłowniczych. Jest to zdecydowanie uciążliwe, jeżeli wziąć pod uwagę charakter świadczonych przez Spółkę usług, które zaspokajają jedne z najbardziej podstawowych potrzeb bytowych każdego konsumenta. Brak sposobności korzystania z tych usług w sytuacji, gdy nie istnieją podstawy do takiego działania ze strony przedsiębiorcy w rażąco sposób godzi w interesy najsłabszych uczestników rynku. Zważyć należy, iż energia cieplna jest jednym z podstawowych dóbr cywilizacyjnych, bez którego współczesny człowiek nie może prawidłowo funkcjonować, stąd uzasadniona jest szczególna ochrona interesów odbiorców, którą zapewnić mają m.in. przepisy art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne.

Za uprawdopodobnione należy uznać również, iż zakwestionowane zachowania Tauron godzą w interesy konsumentów jako zbiorowości, gdyż skierowane są do szerokiego ich kręgu – wszystkich rzeczywistych odbiorców świadczonych przez Spółkę usług zaopatrzenia w ciepło, którzy podpisali – w oparciu o obowiązujące wzorce – umowy sprzedaży ciepła oraz w jej potencjalnych odbiorców. Zarzucane praktyki są podejmowane w sposób powtarzalny i powszechny, co wynika z samej natury wzorców umów, jakimi posługuje się Spółka w obrocie z konsumentami. Stosowanie wzorców umownych z założenia oznacza bowiem, iż działanie przedsiębiorcy jest ustalone, jednakowe i powtarzalne we wszystkich przypadkach, gdy dany wzór umowy znajduje zastosowanie.

W tym stanie rzeczy stwierdzić należy, iż w okolicznościach przedmiotowej sprawy odnoszących się do analizowanych zarzutów spełnione zostały wszystkie przesłanki konieczne do uprawdopodobnienia, że doszło do naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad I.4.

Kolejny zarzut, jaki postawiono Tauron w niniejszym postępowaniu dotyczy naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w drodze stosowania w treści umów sprzedaży ciepła zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec, Czeladź, Będzin, Sławków, Zawiercie, Łazy, Olkusz i Bukowno postanowienia przyznającego sprzedawcy prawo do wypowiedzenia umowy za 3-miesięcznym okresem wypowiedzenia, co może stać w sprzeczności z art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne.

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienie powyższe należy uznać za bezprawne, gdyż na jego podstawie Spółka może zaniechać świadczenia usług ciepłowniczych na rzecz odbiorcy w przypadkach wykraczających poza wskazane w art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne. Jak już wspomniano, powyższy przepis zawiera zamknięty katalog okoliczności uprawniających do wstrzymania świadczenia usług przez przedsiębiorstwo energetyczne. Skoro zaś tylko w wymienionych enumeratywnie przypadkach przedsiębiorstwo może zaprzestać dostawy ciepła, to za bezprawne należy uznać zastrzeżenie w umowie możliwości jej jednostronnego rozwiązania (skutkującego przerwaniem świadczenia usług) w przypadkach wykraczających poza ten katalog.

Zgodnie z zakwestionowanym postanowieniem Tauron może wypowiedzieć umowę bez ważnych przyczyn, nawet w przypadku, gdy nie dochodzi do naruszenia przez odbiorcę jej postanowień. W ten sposób Spółka przyznaje sobie prawo do jednostronnego zdecydowania o zakończeniu łączącego strony stosunku zobowiązaniowego, co sprzeciwia się również publicznoprawnemu charakterowi świadczonych przez nią usług. Zważyć należy, iż stosownie do § 14 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych (Dz.U. Nr 16, poz. 92), przedsiębiorstwo ciepłownicze lub dystrybutor ciepła nie może odmówić zawarcia z odbiorcą

ciepła umowy o świadczenie usług dystrybucji ciepła, jeżeli spełnione są łącznie określone w tym przepisie warunki.

Szczególny charakter usług ciepłowniczych (które są usługami o charakterze powszechnym, publicznym), poziom ich niezbędności oraz fakt, iż są one świadczone w warunkach monopolu naturalnego uniemożliwia w ocenie Prezesa Urzędu jednostronne rozwiązywanie tych umów w dowolny sposób. Z tego względu Tauron, poza szczególnymi okolicznościami określonymi w przepisach prawa, nie może odmówić świadczenia usług ciepłowniczych. Z powyższego wynika też niedopuszczalność dowolnego wypowiedzania (rozwiązywania) umów, chociażby taka możliwość była przewidziana w ich treści.

Analizując postawiony zarzut wskazać zatem należy, że art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne zawiera zamknięty katalog przyczyn, w których przedsiębiorstwo energetyczne może zaprzestać świadczenia usług. Przy jednocześnie istniejącym ustawowym obowiązku przedsiębiorstwa do zawarcia umowy sprzedaży ciepła wynikającym z § 14 rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych uznać należy, że zasadniczo tylko w sytuacjach opisanych w art. 6 ust. 3 i 3a Prawa energetycznego istnieje możliwość wypowiedzenia umowy. Oczywistym jest bowiem, że wypowiedzenie umowy prowadzi w konsekwencji do takiego samego skutku, jaki przewiduje art. 6 ust. 3 i 3a ww. ustawy, czyli do odcięcia dostawy ciepła. Jeżeli więc Tauron w zawieranych przez siebie umowach wprowadza możliwość wypowiedzenia umowy, a więc także i wstrzymania świadczenia usług ciepłowniczych z innych niż określone przepisami prawa i bliżej nieokreślonych powodów, które pozostają w gestii jego wyłącznego uznania, to działa w ocenie Prezesa Urzędu w sposób bezprawny.

Wskazać należy, iż katalog powodów, dla których przedsiębiorstwo energetyczne może zaprzestać świadczenia usług jest w istocie sankcją nałożoną na odbiorcę usług, w tym także na konsumenta, za niewłaściwe zachowania. Z tej przyczyny, penalizowanych tym przepisem zachowań nie można rozszerzać w sposób dowolny. Taka dowolność, jednostronność działania i dyskrecjonalna władza, jaka w oparciu o treść stosowanych wzorców umów sprzedaży ciepła pozostawiona została Spółce jest sprzeczna z prawem i zasadami współżycia społecznego. Jest to tym bardziej niedopuszczalne, iż – jak już podniesiono – dotyczy dobra o szczególnym charakterze, jakim jest energia cieplna.

Z powyższych powodów uzasadniona jest szczególna ochrona interesów odbiorców usług świadczonych przez przedsiębiorstwo energetyczne, która wyrażać ma się również w tym, że przedsiębiorstwo nie może posiadać prawa do swobodnego uznania, kiedy może odstąpić od umowy i tym samym zaprzestać świadczenia usług. Zatem analizowane zachowanie Tauron należy uznać za bezprawne.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy za uprawdopodobnione należy także uznać, że zachowanie Spółki godzi w interesy konsumentów, gdyż posługiwanie się kwestionowaną klauzulą może w sposób nieuprawniony pozbawić konsumentów dostępu do usług o charakterze powszechnym, jakim są dostawy ciepła. Podkreślić przy tym należy szczególną wagę przedmiotowych usług oraz poziom ich niezbędności dla każdego konsumenta. Skutki analizowanej praktyki mogą spowodować również dodatkowe niedogodności po stronie konsumenta związane z koniecznością podjęcia odpowiednich wysiłków w celu ponownego uruchomienia usług na jego rzecz oraz zawarcia nowej umowy.

W niniejszej sprawie stwierdzić również należy, iż w związku z działaniami Spółki zagrożone są zbiorowe interesy konsumentów, gdyż zakwestionowana praktyka skierowana jest do szerokiego ich kręgu. Sporne postanowienie zamieszczone jest we wzorcach umów powszechnie stosowanych w obrocie konsumenckim. Analizowane zachowanie dotyczy zatem wszystkich konsumentów, którzy takie umowy zawarli, jak również wszystkich potencjalnych odbiorców świadczonych przez Spółkę usług. Rozważana praktyka podejmowana jest w

warunkach wskazujących na powtarzalność kwestionowanego zachowania w stosunku do wszystkich korzystających z usług Spółki konsumentów, którzy podpisali umowy o nieprawidłowej treści. Sporne klauzule wymierzone są zatem w interes konsumentów jako zbiorowości.

W tym stanie rzeczy uznać należy, iż w odniesieniu do praktyki objętej omawianym zarzutem naruszenie przez Tauron art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostało uprawdopodobnione.

Ad I.5.

Kolejny zarzut, jaki postawiono Tauron w niniejszym postępowaniu dotyczy naruszenia § 46 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (Dz.U. Nr 194, poz. 1291) w drodze stosowania w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* postanowienia przewidującego, że w przypadku nielegalnego poboru ciepła Sprzedawca obciąża nielegalnie pobierającego ciepło opłatami w wysokości wynikającej z pięciokrotności cen za zamówioną moc cieplną i ciepło oraz stawek opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe, określonych w taryfie dla grupy taryfowej, której kryteria odpowiadają nielegalnie pobierającemu ciepło oraz:

- 1) *Wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej, ustalonej na podstawie wielkości jego obiektów, w których ciepło pobierane jest bez zawarcia umowy oraz zamówionej mocy cieplnej dla podobnych obiektów;*
- 2) *Wielkości nielegalnie pobranego ciepła, ustalonej na podstawie wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej i średniego czasu jej wykorzystania dla podobnych obiektów.*

Oceniając zakwestionowane postanowienie należy odnieść się do regulacji zawartych w rozporządzeniu Ministra Gospodarki w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (zwanego dalej „rozporządzeniem taryfowym”). Zgodnie z § 46 ust. 1 tego rozporządzenia, *W przypadku, gdy ciepło jest pobierane bez zawarcia umowy sprzedaży ciepła lub umowy o świadczenie usług przysyłania lub dystrybucji ciepła albo umowy kompleksowej, przedsiębiorstwo energetyczne obciąża nielegalnie pobierającego ciepło opłatami w wysokości wynikającej z pięciokrotności cen za zamówioną moc cieplną i ciepło oraz stawek opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe, określonych w taryfie dla grupy taryfowej, której kryteria odpowiadają nielegalnie pobierającemu ciepło oraz:*

- 1) *wielkości nielegalnie pobranej przez niego mocy cieplnej, ustalonej na podstawie wielkości jego obiektów, w których ciepło jest pobierane bez zawarcia umowy oraz zamówionej mocy cieplnej dla podobnych obiektów;*
- 2) *wielkości nielegalnie pobranego przez niego ciepła, ustalonej na podstawie wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej, o której mowa w pkt 1 i średniego czasu jej wykorzystania dla podobnych obiektów.*

Ponadto, zgodnie z § 46 ust. 3 rozporządzenia taryfowego, *Przedsiębiorstwo energetyczne może obciążyć odbiorcę opłatami w wysokości obliczonej na podstawie dwukrotności cen i stawek opłat, określonych w taryfie dla danej grupy taryfowej, w przypadku, gdy odbiorca:*

- 1) *pobierał ciepło niezgodnie z warunkami określonymi w umowie sprzedaży ciepła lub w umowie o świadczenie usług przysyłania lub dystrybucji ciepła albo w umowie kompleksowej, w szczególności, gdy pobierał ciepło z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo rozliczeniowego lub dokonał ingerencji w ten układ powodując zafalszowanie pomiarów ilości pobranego ciepła;*
- 2) *uniemożliwił dokonanie wstrzymania dostarczania ciepła na podstawie art. 6 ust. 3a ustawy.*

Jak wynika z powyższego opłatami wynikającymi z pięciokrotności cen za zamówioną moc ciepłą oraz stawek opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe, przedsiębiorstwo energetyczne może obciążyć wyłącznie odbiorców pobierających ciepło w sposób bezumowny. Regulujący te kwestie § 46 ust. 1 rozporządzenia taryfowego ma charakter bezwzględnie obowiązujący i nie przewiduje możliwości odmiennego uregulowania tych kwestii w treści umowy poprzez objęcie dyspozycją powołanego przepisu również innych sytuacji niż określone w rozporządzeniu. Z kolei opłaty stanowiące dwukrotność cen i stawek opłat określonych w taryfie mogą być nałożone na odbiorców pobierających ciepło niezgodnie z warunkami umowy tj. zwłaszcza w sytuacji, gdy ma miejsce pominięcie układu pomiarowo – rozliczeniowego lub ingerencja w ten układ skutkująca zafałszowaniem pomiarów.

Stosowana przez Tauron klauzula przewidująca możliwość obciążenia pięciokrotnością cen i stawek opłat ustalonych w taryfie tych odbiorców, którzy pobierali ciepło nielegalnie tj. – zgodnie z przyjętą przez Spółkę w OWSC definicją „nielegalnego poboru ciepła” – m.in. w przypadku, gdy miało miejsce

- *Całkowite lub częściowe pominięcie układu pomiarowo – rozliczeniowego;*
- *Dokonanie w układzie pomiarowo – rozliczeniowym uszkodzeń powodujących jego nieprawidłowe działanie;*
- *Zerwanie lub uszkodzenie plomb założonych przez Sprzedawcę w układzie regulacyjnym i układzie pomiarowo – rozliczeniowym zabudowanych w pomieszczeniu, do którego nieograniczony dostęp ma wyłącznie kupujący;*
- *Dokonanie samowolnych manipulacji w urządzeniu regulującym obliczeniowe natężenie przepływu nośnika ciepła;*

stoi zatem w sprzeczności z § 46 ust. 1 i 3 rozporządzenia taryfowego. W przedstawionych powyżej sytuacjach przedsiębiorstwo ma prawo do ustalenia opłat na poziomie dwukrotności cen i stawek ustalonych w taryfie.

W związku z powyższym stwierdzić należy, iż zakwestionowana klauzula ma bezprawny charakter. Godzi ona również w interesy konsumentów o charakterze prawnym i ekonomicznym. Po pierwsze, wprowadza konsumentów w błąd co do zakresu przysługujących Spółce uprawnień. Po drugie może skutkować nałożeniem na odbiorców sankcji finansowych wyższych niż przewidziane przepisami prawa. Ponieważ kwestionowany zapis zamieszczony jest w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* stanowiących integralną część wzorców umów sprzedaży ciepła stosowanych przez Tauron w obrocie konsumenckim stwierdzić należy, iż zagrożone są interesy konsumentów jako zbiorowości. Zapis ten dotyka bowiem wszystkich rzeczywistych odbiorców świadczonych przez Spółkę usług, którzy podpisali umowy o takiej treści, jak również w jej potencjalnych klientów.

W związku z powyższym stwierdzić należy, iż w omawianym zakresie uprawdopodobnione zostało naruszenie przez Tauron art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad I.6.

W niniejszej sprawie Spółce Tauron postawiono zarzut dotyczący posługiwania się w *Ogólnych warunkach sprzedaży ciepła* postanowieniem przewidującym, że opłaty, jakimi Spółka może obciążyć odbiorcę pobierającego ciepło niezgodnie z warunkami określonymi w umowie, obliczone na podstawie dwukrotności cen i stawek opłat określonych w taryfie dla danej grupy taryfowej, *oblicza się dla całego okresu nielegalnie pobieranego ciepła, a w przypadku braku możliwości udowodnienia tego okresu – dla okresu jednego roku*, co może być niezgodne z § 46 ust. 5 rozporządzenia taryfowego.

Analizując powyższe postanowienie wskazać na wstępie należy, że stosownie do art. 10 ust. 4 *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła*, w przypadku, gdy ciepło jest pobierane niezgodnie z

warunkami określonymi w umowie, Sprzedawca może obciążyć Kupującego opłatami w wysokości obliczonej na podstawie dwukrotności cen i stawek opłat określonych w taryfie dla danej grupy taryfowej. Opłaty oblicza się dla każdego miesiąca, w którym nastąpił pobór ciepła niezgodnie z umową. Postanowienie w takim brzmieniu pozostaje w zgodzie z § 46 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia taryfowego, zgodnie z którym *Przedsiębiorstwo energetyczne może obciążyć odbiorcę opłatami w wysokości obliczonej na podstawie dwukrotności cen i stawek opłat, określonych w taryfie dla danej grupy taryfowej, w przypadku, gdy odbiorca pobierał ciepło niezgodnie z warunkami określonymi w umowie sprzedaży ciepła lub w umowie o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji ciepła albo w umowie kompleksowej, w szczególności, gdy pobierał ciepło z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo rozliczeniowego lub dokonał ingerencji w ten układ powodując zafałszowanie pomiarów ilości pobranego ciepła.* Drugie zdanie tego postanowienia jest ponadto zgodne z § 46 ust. 5 rozporządzenia taryfowego przewidującego, że opłaty powyższe oblicza się dla każdego miesiąca, w którym nastąpił pobór ciepła niezgodnie z umową.

W art. 10 ust. 5 *OWSC* znajduje się jednak dodatkowe postanowienie określające sposób liczenia opłat w przypadku poboru ciepła niezgodnego z umową. Postanowienie to stanowi, że w przypadku, o jakim mowa powyżej opłaty (w wysokości dwukrotności cen i stawek opłat wynikających z taryfy) oblicza się dla całego udowodnionego okresu nielegalnie pobieranego ciepła, a w przypadku braku możliwości udowodnienia tego okresu – dla okresu jednego roku. Wskazać należy, że taka możliwość nie została przewidziana w rozporządzeniu taryfowym, które w § 46 ust. 5 wyraźnie określa, w jaki sposób oblicza się opłaty w razie poboru ciepła niezgodnego z umową.

Jak już wskazano, opłaty te mogą zostać ustalone tylko w odniesieniu do tych miesięcy, w których nastąpił niezgodny z umową pobór ciepła. W przypadku zatem braku możliwości poczynienia ustaleń w tym zakresie, brak jest podstaw do ustalenia karnych opłat za okres jednego roku. Przyjęcie w umowach takiego rozwiązania ma zatem bezprawny charakter oraz godzić może w interesy odbiorców usług – konsumentów, którzy podpisali umowy sprzedaży ciepła o zakwestionowanej treści. Sporne postanowienie wprowadza ich w błąd co do faktycznych uprawnień Spółki i spoczywających na niej obowiązkach. Może również skutkować nałożeniem sankcji wyższych niż przewidziane przepisami prawa, a zatem negatywnie wpływać na interesy ekonomiczne najsłabszych uczestników rynku. Nadto analizowane postanowienie może odwozić Spółkę od dążenia do ustalenia faktycznego okresu nielegalnego poboru ciepła, skoro w braku dowodów na tę okoliczność może ona ustalić przedmiotowe opłaty za okres całego roku. Analizowane postanowienie godzi również w interesy konsumentów jako zbiorowości, gdyż zawarte jest w treści *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła* stanowiących część wzorców umownych powszechnie stosowanych w obrocie z konsumentami.

Powyższe okoliczności uprawdopodobniają w ocenie Prezesa Urzędu, iż w związku z kwestionowanym postanowieniem doszło do naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad 1.7.

Kolejny, siódmy zarzut, jaki został postawiony Tauron w ramach niniejszego postępowania odnosi się do treści *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła*, w których zamieszczone zostało postanowienie przewidujące, że w przypadku niestawienia się przedstawiciela strony zawiadomionej o potrzebie przeprowadzenia kontroli w uzgodnionym terminie (...), kontrola będzie przeprowadzona i potwierdzona protokołem podpisanym jednostronnie, co znajdzie odzwierciedlenie w protokole, które może być niezgodne z § 10 i § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez

przedsiębiorstwa energetyczne (Dz.U. Nr 75, poz. 866) (zwanego też dalej „rozporządzeniem kontrolnym”).

Analizując powyższe postanowienie należy na wstępie wskazać, że zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy Prawo energetyczne upoważnieni przedstawiciele przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii wykonują kontrole układów pomiarowych, dotrzymania zawartych umów i prawidłowości rozliczeń. W myśl art. 6 ust. 2 ww. ustawy przedstawicielom, o których mowa w ust. 1, po okazaniu legitymacji i pisemnego upoważnienia wydanego przez właściwy organ przedsiębiorstwa energetycznego zajmującego się przesyłaniem lub dystrybucją paliw gazowych lub energii, przysługuje prawo:

- wstępu na teren nieruchomości lub do pomieszczeń, gdzie jest przeprowadzana kontrola, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- przeprowadzania, w ramach kontroli, niezbędnych przeglądów urządzeń będących własnością przedsiębiorstwa energetycznego, a także prac związanych z ich eksploatacją lub naprawą oraz dokonywania badań i pomiarów;
- zbierania i zabezpieczania dowodów naruszania przez odbiorcę warunków używania układów pomiarowo-rozliczeniowych oraz warunków umowy zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym.

Szczegółowe zasady przeprowadzania kontroli przez przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła określa rozporządzenie Ministra Gospodarki w sprawie przeprowadzania kontroli przez przedsiębiorstwa energetyczne. Stosownie do § 10 powołanego aktu prawnego, *wejście na teren nieruchomości lub do pomieszczeń w celu przeprowadzenia kontroli oraz sama kontrola odbywa się w obecności odbiorcy bądź osób przez odbiorcę upoważnionych*. Zgodnie z § 13 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia, *z przeprowadzonej kontroli kontrolujący sporządzają protokół, w którym zamieszczają ustalenia dokonane w trakcie kontroli. Protokół kontroli (...) sporządza się w dwóch egzemplarzach, z których jeden otrzymuje odbiorca bądź osoba przez odbiorcę upoważniona*. W myśl § 14 ust. 1-3 rozporządzenia kontrolnego, *Odbiorcy albo osobie przez odbiorcę upoważnionej przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń co do ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie w terminie 7 dni od daty otrzymania protokołu kontroli. W razie zgłoszenia zastrzeżeń (...), kontrolujący jest obowiązany niezwłocznie dokonać ich analizy i, w miarę potrzeby, podjąć dodatkowe czynności kontrolne, a w razie:*

- 1) *stwierdzenia zasadności zastrzeżeń – odpowiednio zmienić lub uzupełnić odpowiednią część protokołu kontroli,*
- 2) *niewuzględnienia zastrzeżeń – przedstawić odbiorcy lub osobie przez odbiorcę upoważnionej pisemne uzasadnienie swojego stanowiska.*

Zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia kontrolnego, *Protokół kontroli podpisują kontrolujący i odbiorca, a w razie jego nieobecności – osoba przez odbiorcę upoważniona*. Ust. 2 powołanego przepisu stanowi, że *Odbiorca albo osoba przez odbiorcę upoważniona może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni roboczych od dnia jego otrzymania, pisemne wyjaśnienie przyczyn tej odmowy*.

Biorąc pod uwagę powyższe uregulowania należy uznać za uprawdopodobnione, iż zakwestionowana klauzula nosi znamiona bezprawności. Jej stosowanie pozbawiać może bowiem konsumentów prawa do uczestniczenia w kontroli zagwarantowanego w § 10 rozporządzenia kontrolnego. Ponadto zastrzeżenie, że w razie nieobecności odbiorcy Spółka w sposób jednostronny sporządza protokół kontroli narusza wprost przepis § 15 ust. 1 ww. rozporządzenia, który wyraźnie przewiduje, że protokół kontroli powinien być podpisany przez kontrolującego oraz odbiorcę bądź osobę przez niego upoważnioną. Przepisy prawa nie

przewidują możliwości jednostronnego podpisania protokołu przez przedstawiciela Spółki dokonującego kontroli. Odmowa podpisania protokołu przewidziana w § 15 ust. 2 rozporządzenia zależna jest wyłącznie od woli odbiorcy, który zobowiązany jest złożyć na tę okoliczność stosowne wyjaśnienia.

Analizując sporny zapis należy również stwierdzić, iż w wyniku jego stosowania zagrożone są interesy konsumentów. Jednostronne podpisanie protokołu kontroli przez kontrolującego pozbawia konsumentów prawa do ustosunkowania się do wyników kontroli i zgłoszenia umotywowanych zastrzeżeń do sporządzonego protokołu. Zważyć należy, iż uprawnienie takie wynika wprost z § 14 rozporządzenia kontrolnego. Działając w kwestionowany sposób Spółka zwalnia się również ze spoczywających na niej z mocy ww. rozporządzenia obowiązków w zakresie analizy zastrzeżeń odbiorcy oraz ewentualnego podjęcia dodatkowych czynności kontrolnych w celu ich wyjaśnienia. Biorąc pod uwagę, iż w wyniku przeprowadzonej kontroli mogą być stwierdzone naruszenia skutkujące poważnymi sankcjami w postaci wstrzymania świadczenia usług, pozbawienie odbiorców prawa do obrony w takim przypadku, należy uznać za naruszające ich interesy.

W okolicznościach rozpatrywanej sprawy stwierdzić również należy, iż analizowana klauzula godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości. Jest ona bowiem zawarta w treści *Ogólnych Warunków Sprzedaży Ciepła*, powszechnie stosowanych przez Spółkę w obrocie z konsumentami. Kwestionowane postanowienie dotyczy zatem wszystkich rzeczywistych konsumentów korzystającymi z usług Tauron w oparciu o zawarte ze Spółką umowy sprzedaży ciepła, jak i we wszystkich jego potencjalnych odbiorców.

W tym stanie rzeczy należy uznać, że uprawdopodobnione zostało stosowanie przez Tauron praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, o jakiej mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad I.8.

W ramach kolejnego postawionego w niniejszej sprawie zarzutu zakwestionowane zostało zachowanie Tauron polegające na niedopełnieniu obowiązku polegającego na określeniu w *umowach sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowień dotyczących bonifikat przysługujących odbiorcom w sytuacji, gdy z powodu niedotrzymania przez przedsiębiorstwo energetyczne standardów jakościowych obsługi odbiorców nastąpiło ograniczenie mocy cieplnej, który to obowiązek wynika z art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo energetyczne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy Prawo energetyczne, dostarczanie energii odbywa się na podstawie umowy sprzedaży i umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji energii. Minimalny zakres postanowień, jakie powinny zawierać umowy sprzedaży – a takie właśnie są zawierane przez Tauron – określony został w art. 5 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy. Przepis ten przewiduje, że umowa sprzedaży ciepła powinna zawierać postanowienia określające wysokość bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców.

Kwestie bonifikat z tytułu niedotrzymania standardów jakościowych obsługi odbiorców regulują przepisy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 17 września 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (Dz. U. Nr 194, poz. 1291). Zgodnie z § 44 ust. 1 pkt 1 i 2 tego rozporządzenia, w przypadku, gdy z powodu niedotrzymania przez przedsiębiorstwo energetyczne standardów jakościowych obsługi odbiorców nastąpiło ograniczenie mocy cieplnej, jeżeli umowa sprzedaży ciepła nie stanowi inaczej, odbiorcy przysługuje bonifikata, której wysokość oblicza się w następujący sposób:

- 1) jeżeli ograniczenie mocy cieplnej wynosi do 40 %, wysokość bonifikaty oblicza się według wzorów:

$$S_u = S_{um} + S_{uc}$$
$$S_{um} = 0,25 (N_t - N_r) \times C_n \times h_p : 365$$
$$S_{uc} = 0,4 (N_t - N_r) \times 3,6 \times 24 \times h_p \times C_c$$

- 2) jeżeli ograniczenie mocy cieplnej wynosi powyżej 40 %, wysokość bonifikaty oblicza się według wzorów:

$$S_u = S_{um} + S_{uc}$$
$$S_{um} = 0,5 (N_t - N_r) \times C_n \times h_p : 365$$
$$S_{uc} = 0,8 (N_t - N_r) \times 3,6 \times 24 \times h_p \times C_c$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

S_u – łączną bonifikatę za ograniczenia w dostarczaniu ciepła,

S_{um} – bonifikatę za ograniczenie mocy cieplnej,

S_{uc} – bonifikatę za niedostarczone ciepło,

N_t – moc cieplną określoną na podstawie obliczeniowego natężenia przepływu i parametrów nośnika ciepła określonych w tabeli regulacyjnej [w MW],

N_r – rzeczywistą moc cieplną, określoną na podstawie natężenia przepływu i rzeczywistych parametrów nośnika ciepła [w MW],

24 – mnożnik, oznaczający 24 godziny w ciągu doby [w h],

h_p – liczbę dni, w których wystąpiły ograniczenia w dostarczaniu ciepła, spowodowane niedotrzymaniem przez przedsiębiorstwo energetyczne standardów jakościowych obsługi odbiorców,

C_n – cenę za zamówioną moc cieplną dla danej grupy taryfowej [w zł/MW],

C_c – cenę ciepła dla danej grupy taryfowej [w zł/GJ].

W ocenie Prezesa Urzędu rozporządzenie taryfowe przewiduje wprawdzie, że umowy sprzedaży ciepła mogą określać inny sposób wyliczenia bonifikaty niż określony w powołanym przepisie, jednakże nie sposób kwestionować obowiązku jej udzielenia odbiorcy w razie wystąpienia okoliczności, o jakich mowa w § 44 ust. 1 pkt 1 i 2 tego rozporządzenia. W związku z powyższym, biorąc pod uwagę uregulowania zawarte w art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo energetyczne stwierdzić należy, iż umowy sprzedaży ciepła zawierane przez Tauron powinny określać wysokość bonifikat z tytułu niedotrzymania przez przedsiębiorstwo energetyczne standardów jakościowych obsługi odbiorców skutkujących obniżeniem zamówionej mocy cieplnej. Przedsiębiorstwo może dokonać w tym zakresie implementacji do umowy przepisów § 44 rozporządzenia taryfowego bądź zaproponować własny sposób określania bonifikaty, w granicach swobody zawierania umów.

Umowy sprzedaży ciepła zawierane przez Tauron nie zawierają żadnych postanowień określających wysokość bonifikat z tytułu ograniczenia mocy zamówionej. Zaniechanie objęcia treścią umów przedmiotowych postanowień ma zatem bezprawny charakter biorąc pod uwagę wymogi określone w art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo energetyczne.

Kwestionowane zachowanie może godzić również w interesy konsumentów. Spowodować może bowiem po ich stronie negatywne konsekwencje wynikające z faktu, że w oparciu o treść umowy, do której przystępują nie są w stanie ustalić, iż w określonych sytuacjach przysługują im bonifikaty, ani określić wysokości tych bonifikat bądź sposobu ich wyliczenia. Nieświadomość co do istnienia określonych obowiązków po stronie dostawcy w tym zakresie może spowodować, że konsumenci nie będą korzystać ze swoich uprawnień, jak również, że nie będą wymagać od przedsiębiorcy określonego zachowania. Wprowadzenie do treści umów zapisów informujących o wysokości przysługujących bonifikat przyczyni się zatem do stworzenia konsumentom odpowiednich warunków dochodzenia ich roszczeń, co jest tym

bardziej istotne, iż w przedmiotowej sprawie są oni słabszymi stronami umów o charakterze adhezyjnym zawieranych z monopolistą.

Nałożenie na przedsiębiorstwa energetyczne w art. 5 ustawy Prawo energetyczne obowiązku podawania w umowach zawieranych z konsumentami informacji o wysokości bonifikat za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców służy zapewnieniu konsumentom źródła wiedzy odnośnie przysługujących im w tym zakresie uprawnień oraz odpowiadających im obowiązków dostawcy. Niedopełnienie tego obowiązku przez przedsiębiorstwo energetyczne pozbawia konsumentów wiedzy koniecznej do ich prawidłowego, świadomego i czynnego uczestniczenia w rynku, czym przyczynia się do osłabienia ich sytuacji, a tym samym narusza ich interesy. Spółka powinna zapewnić konsumentom możliwość zapoznania się ze wszystkimi elementami umowy sprzedaży ciepła, do jakiej przystępują, w celu maksymalnego zabezpieczenia ich interesów. Dzięki temu konsumenci będą mogli w pełni korzystać ze swoich praw, a także domagać się od profesjonalisty odpowiedniego zachowania. W niniejszej sprawie zagrożone są również interesy konsumentów o charakterze ekonomicznym, albowiem analizowane ograniczenia informacyjne dotyczą kwestii związanych z obowiązkami finansowymi po stronie dostawcy ciepła.

Stwierdzić także należy, iż w opisaney sprawie zagrożone są interesy konsumentów jako zbiorowości, gdyż analizowane zaniechanie dotyczy wzorców umownych powszechnie wykorzystywanych przez Spółkę w obrocie konsumenckim. Praktyka skierowana jest zatem do wszystkich konsumentów, którzy zawarli ze Spółką, w oparciu o stosowane wzorce, umowy o kwestionowanej treści, jak również w jej potencjalnych klientów.

W tym stanie rzeczy za uprawdopodobnione należy uznać, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad I.9.

W niniejszej sprawie Spółce Tauron postawiony został zarzut stosowania postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) w drodze posługiwania się w treści wzorców *umów sprzedaży ciepła* zawieranych z konsumentami w obrębie miast: Katowice, Chorzów, Mysłowice, Siemianowice Śląskie i Świętochłowice postanowieniem przewidującym, że *należności (...) są płatne przez Kupującego w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury lub innego dokumentu określającego podstawę i wysokość zapłaty.*

Oceniając bezprawność powołanej klauzuli należy wskazać, że wyrokiem z dnia 14 marca 2005 r., sygn. akt XVII AmC 6/04, Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone postanowienie o treści: *Należność za gaz ziemny oraz świadczone Kupującemu usługi będą regulowane na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę w terminie 14-dniowym od daty wystawienia faktury w przypadku wysyłki pocztą z wyłączeniem § 5 ust. 3 umowy. Należność za gaz ziemny, o której mowa w § 5 ust. 3 umowy Kupujący będzie regulował na podstawie faktur wystawionych przez Sprzedawcę w terminie podanym na fakturze.* Postanowienie to zostało wpisane do Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 496.

W uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazał, że oceniane postanowienie powoduje, że przy zawieraniu umowy na podstawie wzorca, konsument nie posiada wiedzy o terminie płatności należności za świadczone usługi, gdyż umowa takiego terminu nie określa. Czyni to wyłącznie faktura, doręczona po zawarciu umowy. Powyższe może z pewnością powodować szereg negatywnych konsekwencji dla konsumenta, np. konieczność zapłaty odsetek za opóźnienie w zapłacie, w wyniku otrzymania

faktury pocztą po terminie płatności, bądź też wyznaczenie zbyt krótkiego terminu płatności z uwagi na opóźnienie doręczenia faktury. Dzięki zastosowaniu przedmiotowej klauzuli, przedsiębiorca zastrzega sobie wyłączne uprawnienie do ustalania terminu płatności należności. Z tych przyczyn klauzula ta jest niedozwolona w świetle art. 385³ pkt 8 i pkt 9 Kodeksu cywilnego. Umowa bowiem powinna wyraźnie określać sposób oraz termin spełnienia świadczenia przez każdą ze stron, zwłaszcza gdy jedną z nich jest konsument, a nie profesjonalista.

W przedmiotowej sprawie zakwestionowane postanowienie stosowane przez Tauron przewiduje, że należności są płatne w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury. Analogicznie zatem jak w klauzuli wpisanej do Rejestru pod pozycją 496, konsumenci – klienci Spółki, nie posiadają przy zawieraniu umowy wiedzy o terminach płatności należności za świadczone usługi, gdyż określa je faktura, doręczona po zawarciu umowy. Należy więc powtórzyć – za uzasadnieniem do wyroku SOKiK – że to umowa powinna wyraźnie określać sposób oraz termin spełnienia świadczenia przez każdą ze stron.

W ocenie Prezesa Urzędu zakwestionowanym w niniejszej sprawie postanowieniem Tauron wprowadził do obrotu konsumenckiego rozwiązanie tożsame z zakwestionowanym przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyżej wskazanym wyroku, co przesądza o bezprawności zachowania Spółki. Analizowana klauzula niezasadnie naraża konsumentów na odpowiedzialność z tytułu opóźnienia w zapłacie należności wynikających z zawartej umowy. Podnieść należy, iż z powodu okoliczności nieleżących po jego stronie, konsument może się znaleźć w sytuacji, w której termin płatności określony na doręczonej mu fakturze będzie szczególnie krótki. Przyczyny, z powodu których konsument otrzyma fakturę z opóźnieniem nie muszą nawet być zawinione przez Spółkę, a również w takiej sytuacji omawiane postanowienie będzie uprawniało ją do żądania od konsumenta odsetek za opóźnienie. Podsumowując podkreślić należy, iż jest to rozwiązanie niekorzystne dla konsumentów, naruszające ich interes ekonomiczny i będące wyrazem przewagi kontraktowej przez przedsiębiorcę w stosunkach konsumenckich.

W okolicznościach niniejszej sprawy zagrożone są również zbiorowe interesy konsumentów. Okoliczność, iż sporna klauzula znajduje się we wzorcu umownym powszechnie wykorzystywanym przez Spółkę w obrocie gospodarczym powoduje, iż praktyka Tauron będące przedmiotem niniejszego zarzutu jest skierowana do wszystkich rzeczywistych i potencjalnych konsumentów korzystających z jego usług.

W tym stanie rzeczy naruszenie przez Tauron zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy uznać za uprawdopodobnione.

Ad I.10.

Ostatni zarzut, jaki postawiono Tauron w przedmiotowym postępowaniu dotyczy stosowania przez Spółkę postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, w drodze posługiwania się w treści wzorca *umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* postanowieniem przewidującym, że *Dostawca wykona zobowiązania wymienione w § 2 ust. ... w terminie wskazanym w § 4 ust. 1 umowy, chyba że zajdą przeszkody formalno – prawne, za które dostawca nie ponosi odpowiedzialności w postaci niemożliwości uzyskania stosownych decyzji, pozwoleń, zezwoleń, a w szczególności braku uzgodnienia udostępnienia nieruchomości przez osoby trzecie, będące właścicielami nieruchomości, na których zlokalizowane ma być przyłącze, o którym mowa w § 1, wtedy odpowiedzialność dostawcy z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy jest wyłączona.*

Oceniając, czy powołane postanowienie ma bezprawny charakter należy wskazać, iż Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 18 października 2004 r., sygn. akt XVII AmC 101/03, uznał za niedozwolone postanowienie, które następnie zostało wpisane do Rejestru pod poz. 354, o następującej treści: *Sprzedawca nie ponosi odpowiedzialności za szkody spowodowane niewykonaniem umowy lub nienależytym jej wykonaniem w przypadku działania siły wyższej (zdarzenia nagłego, nieprzewidywalnego i niezależnego od woli stron uniemożliwiającego wykonanie umowy w całości lub części w szczególności: klęski żywiołowej jak pożar, powódź, huragan, sadź, akty władzy państwowej jak stan wojenny, stan wyjątkowy, działania wojenne, akty sabotażu, strajki itp.), wystąpienia awarii systemowej (warunki w sieci przesyłowej i rozdzielczej lub taki ich stan, który wpływa lub z dużym prawdopodobieństwem może wpłynąć na zdolność ZEORK S.A. do świadczenia usługi przemysłowej i sprzedaży energii elektrycznej, który zagraża, lub z dużym prawdopodobieństwem może zagrażać bezpieczeństwu osób i urządzeń) i awarii w sieci skutkującej nieprzewidywanymi przerwami w dostarczaniu energii elektrycznej lub w przypadku wystąpienia konieczności wykonania nieprzewidywanych prac dla zapobieżenia lub usunięcia skutków awarii w sieci.*

Stosowane przez Tauron postanowienie wzorca umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej, podobnie jak postanowienie wpisane do Rejestru, z góry przydaje nazwanym przez siebie zjawiskom walor zdarzeń, za które dostawca usług nie ponosi odpowiedzialności (niezawinionych przez dostawcę). W zakwestionowanym postanowieniu do zdarzeń takich zakwalifikowano automatycznie brak możliwości uzyskania stosownych decyzji, pozwoleń i zezwoleń, a w szczególności brak uzgodnienia udostępnienia nieruchomości przez osoby trzecie, będące właścicielami nieruchomości, na których ma być zlokalizowane przyłącze. Taką kwalifikację uznać należy za nieuprawnioną w świetle art. 471 K.c., jeżeli zważyć, iż ww. sytuacje mogą być spowodowane okolicznościami zawinionymi przez samą Spółkę np. w następstwie jej zaniechań. Spółka, formułując analizowane postanowienie w zakwestionowany sposób, uzyskuje uprawnienie do uznawania danej okoliczności będącej przyczyną niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania za okoliczność o charakterze formalno – prawnym niezależną od niej, za którą nie ponosi ona odpowiedzialności. Oznacza to, że w wielu przypadkach przedsiębiorstwo ciepłownicze, powołując się na postanowienie umowy, będzie mogło zwolnić się od odpowiedzialności argumentując, iż za daną okoliczność nie odpowiada. Tym samym prowadzić to może do wyłączenia lub istotnego ograniczenia odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Takie działanie narusza dyspozycję art. 385³ pkt 2 k.c., zgodnie z którym za niedozwolone postanowienia umowne uważa się w razie wątpliwości postanowienia umowne, które wyłączają lub istotnie ograniczają odpowiedzialność względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy.

W tych okolicznościach stwierdzić należy, iż rozpatrywane postanowienie, jakkolwiek nie ma literalnie zgodnego brzmienia z klauzulą wpisaną do rejestru pod pozycją 354 może wywołać takie same skutki, jak tak klauzula. W związku z powyższym za uprawdopodobnione należy uznać, iż zakwestionowane postanowienie ma bezprawny charakter i godzi w interesy konsumentów, przy czym zagrożone są tutaj interesy konsumentów jako zbiorowości. Oceniana klauzula zamieszczona jest we wzorcu umownym, a zatem jest wymierzona we wszystkich konsumentów, którzy zawarli takie umowy z wykorzystaniem wzorca oraz we wszystkich potencjalnych konsumentów chcących przyłączyć się do sieci ciepłowniczej Tauron.

W niniejszej sprawie uprawdopodobnione zostało zatem naruszenie przez Spółkę zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zobowiązanie przedsiębiorcy do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia naruszeniom art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, warunkiem wydania wskazanej w tym przepisie decyzji, jest – oprócz uprawdopodobnienia naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 24 tej ustawy – zobowiązanie się przez przedsiębiorcę do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom.

W ocenie Prezesa Urzędu w okolicznościach rozpoznawanej sprawy warunek powyższy został spełniony.

W toku przeprowadzonego postępowania Tauron zadeklarował wprowadzenie zmian do treści stosowanych w obrocie wzorców *umów sprzedaży ciepła* oraz wzorca *umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej*, jak również do treści obowiązujących umów zawartych z konsumentami. Spółka wskazała, iż zmiany we wzorcach umownych zostaną dokonane w terminie 2 tygodni od daty wydania decyzji w niniejszej sprawie. Zobowiązała się również do złożenia wszystkim dotychczasowym odbiorcom propozycji zawarcia aneksów wprowadzających zmiany do obowiązujących umów w terminie 3 miesięcy od daty wydania decyzji.

- 1) Odnośnie zarzutu określonego w pkt I.1. sentencji niniejszej decyzji Spółka zobowiązała się do usunięcia zakwestionowanego postanowienia i wprowadzenia na jego miejsce postanowienia o następującej treści: *Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła, jeśli w wyniku przeprowadzonej kontroli, stwierdzono, że:*
 - *instalacja znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia, zdrowia albo środowiska;*
 - *nastąpił nielegalny pobór paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła;*
 - *pobiera ciepło z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo – rozliczeniowego lub dokonał w tym układzie zmian zniekształcających wyniki pomiarów i rozliczeń.*

Powyższe postanowienie jest zgodne z art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne.

- 2) Odnośnie zarzutu wskazanego w pkt I.2. sentencji decyzji Spółka zobowiązała się do zmiany zakwestionowanego postanowienia w następujący sposób: *Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła w przypadku, gdy odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane ciepło albo świadczone usługi co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności.*

Zaproponowane postanowienie jest zgodne z art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne.

- 3) Odnośnie zarzutu określonego w pkt I.3. sentencji decyzji Spółka zobowiązała się zastąpić zakwestionowane postanowienie postanowieniem o następującej treści: *Sprzedawca może wstrzymać dostarczanie ciepła, jeśli w wyniku przeprowadzonej kontroli, stwierdzono, że:*
 - *instalacja znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia, zdrowia albo środowiska;*
 - *nastąpił nielegalny pobór paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła;*
 - *pobiera ciepło z całkowitym lub częściowym pominięciem układu pomiarowo – rozliczeniowego lub dokonał w tym układzie zmian zniekształcających wyniki pomiarów i rozliczeń.*

Postanowienie to pozostaje w zgodzie z regulacją art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne.

- 4) Odnośnie zarzutu określonego w pkt I.4. sentencji decyzji, Spółka zobowiązała się do zastąpienia zakwestionowanego postanowienia następującymi klauzulami:

Sprzedawca ma prawo rozwiązania umowy za uprzednim 3-miesięcznym okresem wypowiedzenia w następujących przypadkach:

- *instalacja znajdująca się u odbiorcy stwarza bezpośrednie zagrożenie dla życia, zdrowia albo środowiska;*
- *nastąpił nielegalny pobór ciepła;*
- *odbiorca zwleka z zapłatą za pobrane albo świadczone usługi co najmniej miesiąc po upływie terminu płatności, pomimo uprzedniego powiadomienia na piśmie o zamiarze wypowiedzenia umowy i wyznaczenia dodatkowego, dwutygodniowego terminu do zapłaty zaległych i bieżących należności.*

W przypadku, gdy nastąpią przyczyny techniczno-ekonomiczne, które uniemożliwiają dalsze dostarczanie energii cieplnej, Sprzedawca ma prawo do rozwiązania umowy za uprzednim 12-miesięcznym okresem wypowiedzenia, celem umożliwienia Odbiorcy dostosowanie instalacji do nowych warunków.

Jeżeli chodzi o pierwszy z zaproponowanych zapisów stwierdzić należy, iż wskazane w jego treści okoliczności uprawniające Spółkę do wypowiedzenia umowy pokrywają się z przesłankami wymienionymi w art. 6 ust. 3 i 3a ustawy Prawo energetyczne, uprawniającymi przedsiębiorstwo energetyczne do wstrzymania dostaw ciepła. Takie rozwiązanie należy uznać za zgodne z prawem. Jego zastosowanie wyklucza możliwość wstrzymania dostaw ciepła w przypadkach wykraczających poza przesłanki wymienione w ww. przepisach ustawy.

Analizując drugie z zaproponowanych postanowień, Prezes Urzędu zważył, iż zawarte w nim rozwiązanie jest uzasadnione w świetle przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 15 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych (Dz. U. Nr 16, poz. 92). Stosownie do § 13 ust. 2 powołanego rozporządzenia, odbiorca ciepła może wystąpić do przedsiębiorstwa ciepłowniczego lub dystrybutora ciepła o zawarcie umowy o świadczenie usług przesyłania lub dystrybucji ciepła. § 14 ww. rozporządzenia określa z kolei, jakie warunki muszą być spełnione łącznie, aby przedsiębiorstwo ciepłownicze lub dystrybutor ciepła nie mógł odmówić zawarcia umowy. Warunki te są następujące:

- 1) istnieją techniczne możliwości przesyłania istniejącą siecią ciepłowniczą zamówionej mocy cieplnej i ilości ciepła, bez pogorszenia niezawodności i zakresu dostarczania ciepła odbiorcom eksploatującym instalacje odbiorcze przyłączone do sieci;
- 2) istnieją układy pomiarowo rozliczeniowe umożliwiające określenie ilości ciepła dostarczanego ze źródła ciepła i odbieranego z sieci ciepłowniczej;
- 3) jest zapewnione:
 - a) zabezpieczenie sieci ciepłowniczej przed pogorszeniem parametrów i jakości nośnika ciepła w tej sieci;
 - b) dotrzymanie uzgodnionych standardów jakościowych obsługi odbiorców eksploatujących instalacje odbiorcze przyłączone do tej sieci;
- 4) świadczenie usług przesyłowych na podstawie zawartych umów nie będzie powodowało wzrostu opłat za dostarczanie ciepła ponoszonych przez innych odbiorców eksploatujących instalacje odbiorcze przyłączone do tej sieci.

Prezes Urzędu wziął pod uwagę, iż skoro brak technicznych i ekonomicznych możliwości świadczenia usług, o jakim mowa w § 14 pkt 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych może stanowić podstawę do odmowy zawarcia z odbiorcą usług umowy sprzedaży ciepła, to ww. okoliczności stanowić mogą również podstawę do wypowiedzenia ww. umowy przez przedsiębiorstwo energetyczne. W

związku z tym stwierdzić należy, iż postanowienie przyznające Tauron prawo do rozwiązania umowy w ww. okolicznościach jest zgodne z prawem i nie narusza zbiorowych interesów konsumentów. Również 12-miesięczny okres wypowiedzenia umowy nie budzi wątpliwości, jeżeli wziąć pod uwagę, że zgodnie z § 27 ust. 1 i 2 pkt 2 rozporządzenia w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemów ciepłowniczych przedsiębiorstwa ciepłownicze powiadamiają odbiorców o planowanych zmianach warunków dostarczania ciepła w terminie określonym w umowie sprzedaży ciepła, a w przypadku, gdy umowa nie określa tego terminu – z wyprzedzeniem umożliwiającym dostosowanie instalacji odbiorczych od nowych warunków. Termin wyprzedzenia nie powinien być krótszy niż 12 miesięcy, jeżeli zmiana jest wprowadzana przez przedsiębiorstwo ciepłownicze lub dystrybutora ciepła.

- 5) Odnośnie zarzutu określonego w pkt I.5. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zastąpienie zakwestionowanego postanowienia umownego postanowieniem o następującej treści: *W przypadku, gdy ciepło jest pobierane bez zawarcia umowy sprzedaży ciepła lub umowy kompleksowej Sprzedawca obciąży nielegalnie pobierającego ciepło opłatami w wysokości wynikającej z pięciokrotności cen za zamówioną moc cieplną i ciepło oraz stawek opłat stałych i zmiennych za usługi przesyłowe, określonych w taryfie dla grupy taryfowej, której kryteria odpowiadają nielegalnie pobierającemu ciepło oraz:*
- *wielkości nielegalnie pobranej przez niego mocy cieplnej, ustalonej na podstawie wielkości jego obiektów, w których ciepło jest pobierane bez zawarcia umowy oraz zamówionej mocy cieplnej dla podobnych obiektów;*
 - *wielkości nielegalnie pobranego przez niego ciepła, ustalonej na podstawie wielkości nielegalnie pobranej mocy cieplnej, o której mowa w pkt 1 i średniego czasu jej wykorzystania dla podobnych obiektów.*

Powyższe postanowienie nie narusza treści § 46 ust. 1 i 2 rozporządzenia taryfowego.

Jednocześnie Spółka zaproponowała wprowadzenie do umów postanowienia, zgodnie z którym „nielegalny pobór energii” to *pobieranie energii:*

- *bez zawarcia umowy;*
- *z całkowitym albo częściowym pominięciem układu pomiarowo-rozliczeniowego;*
- *poprzez ingerencję w ten układ mającą wpływ na zafalszowanie pomiarów dokonywanych przez układ pomiarowo-rozliczeniowy.*

Zaproponowana definicja jest zgodna z definicją zawartą w art. 3 pkt 18 ustawy Prawo energetyczne.

- 6) Odnośnie zarzutu określonego w pkt I.6. sentencji decyzji Spółka zaproponowała zastąpienie zakwestionowanego postanowienia postanowieniem o następującej treści: *Opłaty oblicza się dla każdego miesiąca, w którym nastąpił pobór ciepła niezgodnie z umową albo odbiorca uniemożliwił wstrzymanie dostarczania ciepła, mimo spełnienia przez Sprzedawcę warunków określonych w art. 6 ust. 3a ustawy Prawo energetyczne.*

Powyższe postanowienie pozostaje w zgodzie z § 46 ust. 5 rozporządzenia taryfowego.

- 7) Odnośnie zarzutu określonego w pkt I.7. sentencji decyzji Spółka zaproponowała wykreślenie zakwestionowanego postanowienia umownego, co z oczywistych względów nie budzi zastrzeżeń Prezesa Urzędu.
- 8) Odnośnie zarzutu określonego w pkt I.8. sentencji decyzji Spółka zobowiązała się wprowadzić do umów postanowienie o następującej treści:

Jeżeli z powodu niedotrzymania przez Sprzedawcę standardów jakościowych obsługi odbiorcy nastąpiło ograniczenie mocy cieplnej, odbiorcy przysługuje bonifikata, której wysokość oblicza się w następujący sposób:

3. jeżeli ograniczenie mocy cieplnej wynosi do 40 %, wysokość bonifikaty oblicza się według wzorów:

$$\begin{aligned}S_u &= S_{um} + S_{uc} \\S_{um} &= 0,25 (N_t - N_r) \times C_n \times h_p : 365 \\S_{uc} &= 0,4 (N_t - N_r) \times 3,6 \times 24 \times h_p \times C_c\end{aligned}$$

4. jeżeli ograniczenie mocy cieplnej wynosi powyżej 40 %, wysokość bonifikaty oblicza się według wzorów:

$$\begin{aligned}S_u &= S_{um} + S_{uc} \\S_{um} &= 0,5 (N_t - N_r) \times C_n \times h_p : 365 \\S_{uc} &= 0,8 (N_t - N_r) \times 3,6 \times 24 \times h_p \times C_c\end{aligned}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

S_u – łączną bonifikatę za ograniczenia w dostarczaniu ciepła,

S_{um} – bonifikatę za ograniczenie mocy cieplnej,

S_{uc} – bonifikatę za niedostarczone ciepło,

N_t – moc cieplną określoną na podstawie obliczeniowego natężenia przepływu i parametrów nośnika ciepła określonych w tabeli regulacyjnej [w MW],

N_r – rzeczywistą moc cieplną, określoną na podstawie natężenia przepływu i rzeczywistych parametrów nośnika ciepła [w MW],

24 – mnożnik, oznaczający 24 godziny w ciągu doby [w h],

h_p – liczbę dni, w których wystąpiły ograniczenia w dostarczaniu ciepła, spowodowane niedotrzymaniem przez przedsiębiorstwo energetyczne standardów jakościowych obsługi odbiorców,

C_n – cenę za zamówioną moc cieplną dla danej grupy taryfowej [w zł/MW],

C_c – cenę ciepła dla danej grupy taryfowej [w zł/GJ].

Powyższa propozycja uzyskała akceptację Prezesa Urzędu. Zacytowane postanowienie stanowi wystarczającą realizację obowiązku informacyjnego wynikającego z art. 5 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo energetyczne, który stanowi, że umowa sprzedaży ciepła powinna zawierać postanowienia określające wysokość bonifikaty za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców. Zaproponowane przez Spółkę klauzule stanowią implementację do treści umów postanowień określających bonifikaty z tytułu ograniczenia mocy cieplnej, wynikających z § 44 ust. 1 rozporządzenia taryfowego.

- 9) Odnośnie zarzutu wskazanego w pkt I.9. sentencji decyzji, Spółka zobowiązała się do wprowadzenia na miejsce zakwestionowanego postanowienia, klauzuli regulującej termin płatności o następującej treści: *należności są płatne przez Kupujące w terminie 14 dni od daty otrzymania faktury.*

Powyższe rozwiązanie należy zaaprobować, albowiem uzależnia ono termin płatności od daty doręczenia faktury. Tym samym konsument zyskuje w umowie gwarancję, iż niezależnie od tego, kiedy faktura zostanie doręczona przysługuje mu 14 dni na uregulowanie należności. Zmodyfikowane postanowienie w sposób jasny i precyzyjny określa termin spełnienia świadczenia przez konsumenta i nie pozostawia ustalenia terminu płatności w wyłącznej gestii dostawcy usług.

- 10) Odnośnie zarzutu wskazanego w pkt I.10. sentencji decyzji Spółka zobowiązała się do usunięcia zakwestionowanej klauzuli z treści wzorca *umowy o przyłączenie do sieci ciepłowniczej.*

Prezes Urzędu nie ma zatem wątpliwości, że działania objęte złożonym przez Tauron zobowiązaniem zmierzają do zapobieżenia naruszeniom art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zmiana stosowanych wzorców umownych w zaproponowany przez Spółkę

sposób oraz zmiana umów dotychczas zawartych z konsumentami poprzez ich aneksowanie doprowadzą bowiem do wyeliminowania zakwestionowanych uchybień z obrotu gospodarczego. W związku z powyższym Prezes Urzędu postanowił skorzystać z instrumentu przewidzianego w art. 28 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i nałożyć na Spółkę obowiązek wykonania przyjętego przez nią w toku postępowania zobowiązania uznając, iż skoro przedsiębiorca przejawiał inicjatywę mającą na celu eliminację działań powodujących naruszenie prawa, celowa i uzasadniona jest akceptacja jego propozycji.

Zgodnie z art. 28 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w decyzji, o której mowa w art. 28 ust. 1 ww. ustawy Prezes Urzędu może określić termin wykonania zobowiązań. Korzystając z powyższego uprawnienia Prezes Urzędu wyznaczył Spółce termin 2 tygodni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości z treści obowiązujących wzorców umownych. Jeżeli zaś chodzi o wdrożenie zmian do umów zawartych i obowiązujących (poprzez przedstawienie konsumentom propozycji zawarcia stosownych aneksów) wyznaczony został termin 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się decyzji. W powyższym zakresie Prezes Urzędu postanowił zaaprobować propozycję przedstawioną przez przedsiębiorcę, która jest adekwatna zarówno do liczby zawartych umów, które podlegać będą aneksowaniu, jak również uwzględni charakter koniecznych do wprowadzenia zmian.

Stąd należało orzec jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

II. Stosownie do art. 28 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w decyzji, o jakiej mowa w ust. 1, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji zobowiązań.

Zgodnie z tym przepisem Spółka Tauron została zobowiązana do złożenia – w terminie 4 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji – sprawozdania o stopniu realizacji przyjętego przez nią w toku postępowania zobowiązania do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia zarzucanym naruszeniom art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Prezes Urzędu uznał, iż sprawozdanie, o jakim mowa powyżej powinno obejmować:

- 1) zmienione wzorce *umów sprzedaży ciepła* uwzględniające w całości zarzuty będące przedmiotem niniejszej decyzji;
- 2) zmieniony wzorzec *Ogólnych warunków sprzedaży ciepła* uwzględniający w całości zarzuty będące przedmiotem niniejszej decyzji;
- 3) zmieniony wzorzec *umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej* uwzględniający w całości zarzuty będąc przedmiotem niniejszej decyzji;
- 4) informację o liczbie umów zawartych z konsumentami z wykorzystaniem zmienionych wzorców *umów sprzedaży ciepła* (z podziałem na poszczególne wzorce);
- 5) informację o liczbie umów sprzedaży ciepła zawartych z konsumentami, do których załączniki stanowią zmienione *Ogólne warunki sprzedaży ciepła*;
- 6) informację o liczbie umów zawartych z konsumentami z wykorzystaniem zmienionych wzorców *umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej*;
- 7) przykładowe umowy zawarte z konsumentami w oparciu o ww. wzorce (po jednej umowie zawartej z wykorzystaniem każdego z wzorców), o ile umowy takie zostaną zawarte;
- 8) wzory aneksów eliminujących z treści zawartych z konsumentami *umów sprzedaży ciepła, umów o przyłączenie do sieci ciepłowniczej, a także ogólnych warunków sprzedaży ciepła* zarzucane naruszenia;

- 9) informację na temat liczby dotychczasowych odbiorców – konsumentów, którym w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji złożono propozycję zawarcia aneksów eliminujących z treści zawartych *umów sprzedaży ciepła* zakwestionowane w niniejszej decyzji naruszenia oraz 10 przykładowych aneksów, o jakich mowa powyżej zawartych z konsumentami wraz z umowami, których te aneksy dotyczą, przy czym przedstawione dokumenty powinny dotyczyć wszystkich rodzajów zawieranych z konsumentami umów;
- 10) informację na temat liczby dotychczasowych odbiorców – konsumentów, którym w terminie 3 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji nie złożono propozycji zawarcia aneksów eliminujących z treści zawartych umów naruszeń zakwestionowanych w niniejszej decyzji, wraz z wyjaśnieniem, czym spowodowany jest taki stan rzeczy.

W ocenie Prezesa Urzędu powyższe informacje i dokumenty są konieczne, a zarazem wystarczające do oceny, czy Spółka wykonała nałożone niniejszą decyzją obowiązki.

W związku z tym orzeczono jak w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach

Maciej Fragsztajn